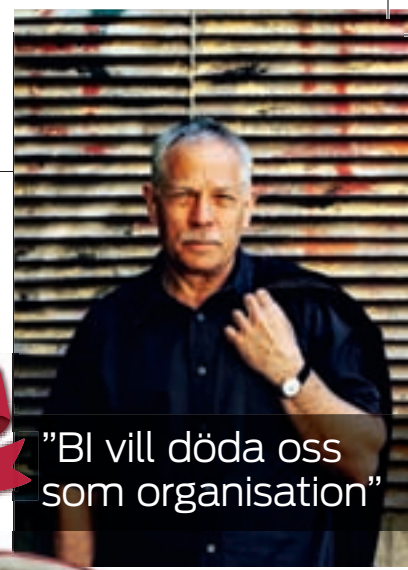

Efter jobbet:
Hårdrock i sommar

Så skyddar du dig när
värmnen slår till på bygget

"Bl vill döda oss
som organisation"

BYGGNADS arbetaren

60 år 2009

DÖDSOLYCKAN VID ÄLANDSFJÄRDEN – ETT ÅR SENARE

Adeccoarbetare
från Polen
tjänar för lite

Kristoffer:
"Jag kunde lika
gärna ha läst
in fler ämnen
i stället."

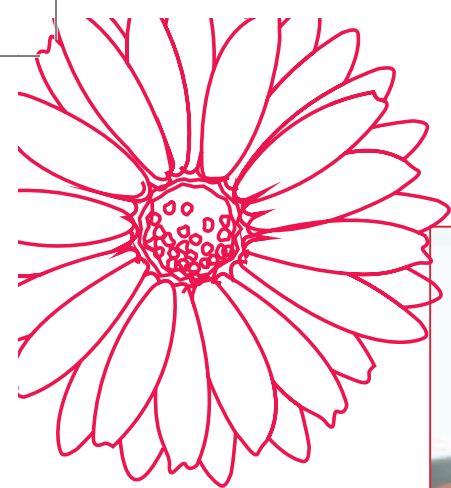
40

UTBILDAD UTAN CHANS TILL JOBB

Lärlingar går en dyster tid till mötes

år. Så länge har avtalet om
gruppörsäkringen funnits.
Nu har byggarbetsgivarna
sagt upp det. Läs om vad
det innebär.

NUMMER 8 | 11 JUNI 2009 | www.byggnadsarbetaren.se

nya Din avtalspension

Obligatoriskt
omval
för alla
privatanställda
arbetare

I år är det obligatoriskt omval för alla privatanställda arbetare. Väljer du Folksam-LO Pension är det enkelt. Ditt sparande placeras efter din ålder i en generationsfond. Kryssa i – koppla av.

Beställ valblankett på folo.nu eller ring vår kundtjänst 020-414 414.

www.folo.nu | 020-414 414

REPORTAGE

UNGA HAMNAR UTANFÖR

16-21 Till sommaren riskerar tusentals lärlingar att gå ut i arbetslöshet. 19-årige Kristoffer Svedlind är en av dem som drabbas. Fack och arbetsgivare är överens om något måste göras om inte en hel generation unga byggare ska kastas ut i arbetslöshet.

22-23 HÄLSA
Skydda dig på bygget i sommar

Tips hur du undviker olyckor.

24-27 PORTRÄTT
"Som facklig organisation har vi misslyckats med att medvetandegöra för unga värdet av kollektiva lösningar och kollektivavtal."

Gunnar Ericson om Byggnads.

48-49 EFTER JOBBET
Festivalfrossa för hårdrocksälskare

35-40 UTVANDRARE
"Ni är utvalda"

Följ brobyggarna Bogdan Gielczowski och Kamil Paltian från Polen till arbetet i Sverige.

28-33 I OLYCKANS SPÅR
De överlevde broraset vid Älandsfjärden

43-45 SÅ FUNKAR DET
Gruppförsäkringen i blåsväder

Bl har sagt upp det 40-åriga avtalet. Vi förklarar vad tvisten handlar om och hur försäkringen kan hjälpa dig.

16-21

ANNA SIMONSSON

19-årige Kristoffer Svedlind började på byggprogrammet för att han skulle få ett bra jobb. Nu får han inte fortsätta sin lärlingsanställning.

24-27

ANNA SIMONSSON

Byggnads avgående förhandlingschef Gunnar Ericson rakt på sak.

35-40

INGEMAR DAHLKVIST

Möt Bogdan Gielczowski och hans polska kolleger i Göteborg.

- 4 **BODSNACK** "A-kassans likgiltiga sätt skapar vanmakt"
- 8 **SJU FRÅGOR** Klättrare bygger på Globens tak.
- 9 **BILDEN** Snickaren Totte Gustafsson använde mobilen.
- 12 **BYGGNYTT** Fyra åtalas för dödsolycka i Kista.
- 46 **GREJER & GREPP** Svenska jättemaskiner i bräschen.
- 50 **RECENSIONER** Rostlund & Hellströms nya thriller.
- 51 **BILDKRYSET** Alltid i Byggnadsarbetaren.

REDAKTIONEN:

MISSA INTE!
Den gigantiska vedklyven som klarar enmetersstockar, s.46

 KATARINA CONNHEIM reporter 08-728 49 87 ● 070-627 60 84 k.c@byggnadsarbetaren.se	 KENNETH PETTERSON chefredaktör, ansv. utgivare 08-728 49 70 ● 070-607 56 97 k.p@byggnadsarbetaren.se	 JOHAN SJÖHOLM redaktionssekreterare 08-728 49 79 ● 070-651 62 59 j.s@byggnadsarbetaren.se	 PETER ÖNNESTAM layoutansvarig (tjl) 08-728 49 77 ● 070-280 25 35 p.o@byggnadsarbetaren.se
 CENNETH NIKLASSON reporter 08-728 49 76 ● 070-607 56 92 c.n@byggnadsarbetaren.se	 PETER LEANDER reporter, arbetsrätt 08-728 49 98 ● 070-245 04 30 p.l@byggnadsarbetaren.se	 NINA CHRISTENSEN reporter, webansvarig 08-728 49 69 ● 070-246 87 06 n.c@byggnadsarbetaren.se	 MARGITE FRANSSON reporter, arbetsmiljö 08-728 49 74 ● 070-607 56 89 m.f@byggnadsarbetaren.se

FRÅGAN

Slarvas det med säkerheten under sommaren? Se reportaget på s. 22–23.

Tomas Espling, 37, kranförare, Luleå:

”Inte på vårt bygge i alla fall. Men på vintern när det är snö och halka är man försiktigare. På sommaren är tempot högre. Och att det kommer in utbildade kan också bidra till att det blir fler olyckor.

Niklas Jansson, 23, plåtslagare, Norrköping:

”Nej, det slarvas inte mer än vanligt. Det poppar upp inhyrt folk under sommaren och det kan hända att det slarvas mer där. På vår firma, vi har mest små jobb, ser vi inte så mycket av det.

Patrik Scott, 38, snickare, Uddevalla:

”Nej, inte på vårt företag i alla fall, jag jobbar på Markbygg i Bohuslän. Visst kan det hända att säkerheten blir sämre under sommaren, men det är inget som jag ser något av.

A-kassans likgiltiga sätt skapar vanmakt

■ Jag har förstått att de som arbetar som handläggare i a-kassan inte lägger så mycket vikt vid medlemmarnas känslomässiga tillstånd, de jobbar enbart med papper och siffror ur en byråkratisk synvinkel. Problemet uppstår när all denna byråkrati drabbar den enskilda människan.

Folk mår dåligt, denna oändliga väntan, detta känslolokala pappersarbete och likgiltiga bemötande på andra sidan luren, drar människan till sönderfall och bortom alla etiska och moraliska gränser.

Det värsta av allt när jag ringer till a-kassan är att bli hotad av handläggaren, som har mage att säga att hon inte har någon lust att behandla min ansökan eftersom jag betar mig som jag gör.

Hur oprofessionell får man vara? Hur ska jag tolka hennes ord? Jag känner mig maktlös. Jag har gråtit av ilska och vemod. Jag har fått hemska tankar. Om allt som jag

”Hur oprofessionell får man vara?”

och min fru har byggt upp, med stor möda, kärlek och uppoffringar, faller på grund av att handläggaren inte har någon lust att behandla min ansökan, vet jag inte vad jag gör.

Om problemet ligger i att a-kassan är underbemannad och kanske även utrustad med okvalificerad personal som inte klarar av att genomföra ett professionellt jobb, då får våra politiker se till att förstärka denna organisation med personal med omedelbar verkan så att man slipper de långa köerna och den olustiga väntan.

Myndigheterna smyghotar oss dagligen med sin propaganda för att hålla medborgarna i schack: om du inte kryssar rätt här får du ingen ersättning, om du inte betalar a-kasseavgift i tid går du ur och får ingen ersättning när du blir arbetslös, om du inte ringer i tid räknas du inte som arbetslösande i våra register och därmed får du ingen ersättning, och så vidare.

Men när det väl gäller är alla dessa ”om” enbart politisk-byråkratisk dynga. Jag vill ha min arbetslöshetsersättning. Det har jag fan i mig betalat för.

ELIÁN NARDUS

Fanatiskt Byggnads!

■ Ni är som religiösa fanatiker Byggnads. Hur ska man kunna förlika sig med er banderoll ”Ett Rött Europa”? Kom igen, det var ju hela Östeuropas fall, eller varför inte Nordkorea. Vi vill

väl blanda upp? Inte bara göra allt tokrött.

ARON EKMAN, Svetsare

SAXAT FRÅN WEBBEN

”Hur kan en LO-ordförande göra bort sig gång på gång, svika de ideal en företrädare för ett helt arbetarkollektiv ska ha, och sen be om ursäkt och säga att hon ’inte visste?’”

LASSE JÖNSSON

”Det är otroligt trist att när man jobbat hela livet med tunga slitsamma jobb så har man inte rätt att vara sjuk. Jag har två slitna höfter, ett slitet knä och andra skador och nu får man inte vara sjukskriven längre för jag kan ju röra på fingrarna.”

MAXXE

”Arbetarklassen har gött upp ett girigt LO-monster som drar ner hela arbetarklassen i LO-träsket, och nu sitter vi med Svarte Petter i hand.”

TRETTONDE KRIGAREN

Rättvisare löner inom facket

■ Lönerna inom facket borde sättas av en grupp bestående av tre revisorer ute i landet, och en ny grupp varje gång lönerna ska justeras.

I dag stämmer det inte överens alls med knegarna på fältet och med pensionärerna. Den som jobbar hårt och sliter ut sig, går i pension vid 65 år.

Den som har ett lätt jobb går vid 62 år.

Här bör ske en omstart från noll så att arbetarna återfår förtroendet. Det gäller facket och LO, och inte minst sossarna med riktiga ledare som är rena, utan en massa fadäser, för de är inte vuxna sina uppgifter.

Vi efterlyser rättvisa och kunnsighet.

KNEGIS KNUTTE W

Förvirrande politiskt land

■ Att rösta i dagens Sverige kan vara förvirrande. Speciellt när Moderaterna kallar sig för det nya arbetarepartiet. Att rösta höger innebär att vi ger mer åt dem som redan har det bra. En röst åt vänster innebär att vi fördelar tillgångarna lite jämnare.

Socialdemokraterna har suttit med armarna i kors sen 60-talet. Det är därför man åker på blå bakläxor vid namn Reinfeldt. Låt det inte hända igen. Ord, politik måste bli till handling och vi måste kunna se ett resultat.

TORE DOLFF
Göteborg

Paweł FLATO

Blå bakläxa.

LEDARE

Fackets överlevnad hänger på lärlingarna

I DENNA LJUVA SOMMARTID RINGER det ut för sista gången för tusentals elever. Byggjobb är populärt och alla mest poppis är det att bli snickare. En kartläggning som vi gjorde inför skolstarten i höstas visade att eleverna var mer motiverade och att konkurrensen om utbildningsplatserna var hårdare än på många år.

Gott om jobb, bra förtjänstmöjligheter och fixarprogram i nästan varje tevekanal har bidragit till att det är status att inte ha tummen mitt i handen. Om nu någon har trott något annat.

Men vem tar hand om lärlingarna när de kommer ut på bygget? För att bli fullbetald – vilket naturligtvis inte är samma sak som

fullärd – och få sitt yrkesbevis, tar det minst fem år. Efter tre år i gymnasieskolan väntar normalt ytterligare 2,5 år som lärling i ett byggföretag.

Men en stor andel av bygglärlingarna kommer inte så långt på grund av brist på jobb i lågkonjunkturen.

Var fjärde av de cirka 20 000 byggarbetare som i slutet av maj var anmälda som jobbsökande vid arbetsförmedlingen var lärling. Efter

» Så visa er ofta i skolorna, alla ni som rekryterar medlemmar. Där finns mycket att ge och mycket att hämta.

vårterminen tillkommer troligtvis minst lika många till, vilket betyder att varannan jobbsökande, eller cirka 11 000 personer, är lärling. Risken är stor att de ännu en gång missar tåget och får börja om redan innan de nått sitt drömyrke.

Bland dem finns också tillväxten inom Byggnads och på sikt fackets överlevnad. Tyvärr är det fortfarande lite si och så med kunskaperna om arbetslivet bland gymnasieungdomarna.

"FACKET HAR MISSLYCKATS med att med ett medvetandegöra för unga värdet av kollektiva lösningar och kollektivavtal. Vid sidan av ackordet är det den viktigaste framtidsfrågan", konstaterar Byggnads avgående avtalssekreterare Gunnar Ericson i en stor intervju på sidorna 24–27.

Så visa er ofta i skolorna, alla ni som rekryterar medlemmar. Där finns mycket att ge och mycket att hämta.

Kenneth Petterson, chefredaktör

Lite snack. Mycket verkstad.

BIG-GRUPPEN är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.

Think BIG. Hos oss hittar du Zarges kvalitets-testade aluminiumstegar med hög säkerhet.

Sverige

Eskilstuna IP Industripartner Gislaved Emil P Gävle Afoss Göteborg/Hisings Backa Prevox Göteborg/Sisjön Prevox Halmstad IMAB Helsingborg IMAB Kalmar Lundgrens Järn Karlshamn Hjelmsbergs Järn Ljungby Sohlbergs Malmö Prevox Sthlm/Bromma Flinks Järn Sthlm/Hornsberg Flinks Järn Sthlm/Solna Lundqvist Maskin & Verktyg Sthlm/Sätra Flinks Järn Sthlm/Vällingby Toolcom Uppsala Uppsala Maskin & Verktyg Vimmerby Albins Växjö Stål & Verktyg Örebro Skydd & Verktyg i Örebro

Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industrisenteret - Kyvik Industrivarehuset

www.big-gruppen.com

2 TUM

Att Zlatans villabygge äntligen är klart. Grattis Zlatan! Synd att det krävdes att ett byggföretag gick i konkurs.

För regeringen som satsat tre miljarder på coacher för att minska arbetslösheten. Kan coaching verkligen ge jobb i en extrem lågkonjunktur?

Jagad och hemlös – en fackaktivists vardag

DET ÄR INTE UTAN DÅLIGT SAMVETE som jag tänker på Li Hai. Han hjälpte mig när jag var i Peking och skulle skriva om de kinesiska migrantarbetare som byggde idrottsarenorna inför OS 2008. Ofta med livet som insats. Men Li Hai föll bort ur texten, en praktisk nödvändighet. Men ändå, mitt dåliga samvete kliar.

Mot slutet av min vistelse i Peking, efter att Li Hai skakat fram de byggnadsarbetare jag ville intervjua, träffades vi i en park. Han berättade för mig om sitt politiska engagemang, att han som ung student blev utslängd från universitetet i Peking då hans engagemang tog proportioner som ingen diktatur i världen kan tillåta. Han var på Himmelska fridens torg den där dagen i juni 1989 då skotten föll. Li Hai berättade för mig att han sprang allt vad han kunde, och något i hans rastlösa blick sa mig att han har sprungit sen dess.

LI HAI ÄR FACKAKTIVIST, och en väldigt modig sådan, även om hans blyga, nästan ledsna, ansikte och kroppsspråk får en att tro annorlunda.

I Kina tilläts bara ett fackförbund, ACFTU, som sitter i kommunistpartiets knä, varifrån man predikar

lydnad inför makten, i stället för drägliga arbetsförhållanden och löner. Li Hai predikar demokrati och arbetares rätt att organisera sig.

När så Kina fick OS fick Li Hai ett ultimatum. I fyra månader, sa polisen, skulle han antingen hålla sig borta från huvudstaden, eller vara hemma i lägenheten. Hittade han på något fanstyg skulle han få känna av att han levde. Li Hai valde så klart det tredje alternativet.

» Hittade han på något fanstyg skulle han få känna av att han levde.

EN AV HANS VÄNNER VAR STÄLLD inför rätta, anklagad för just det brott som Li Hai själv tittit fångslad i nio år av sitt liv för – konspiratorisk verksamhet. Li Hai beslöt sig för att trotsa polisen och bege sig till domstolsbyggnaden, för att där, inför tv-kamerorna, säga vad han tyckte om staten och förtrycket. Som han själv säkert räknat ut blev det ett jävla liv. När jag träffade honom var han efterlyst av polisen. Han hade inte varit i sin lägenhet på flera veckor.

Nu satt han där på en bänk i Peking utan någonstans att ta vägen.

Jag vill bara att du skulle veta det, att Li Hai finns.

PETER LEANDER – reporter, arbetsrätt

YOUTUBE-KLIPPET

Riskfyllt för uttråkade

När dagen börjar lida mot sitt slut och arbetslusten tryter är det lätt att man faller till föga för annat.

Som detta våghalsiga påhitt kanske. Vi rekommenderar dock **INTE** att ni testat själva.

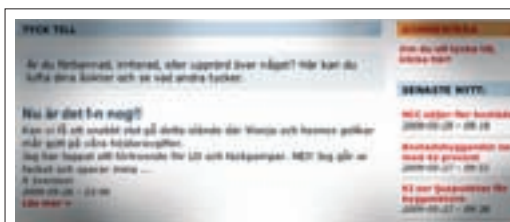
FÖR ATT SE KLIPPET:

Gå in på www.youtube.com

SÖKORD: BORED CONSTRUCTION

TIPSA OM KLIPP!
p.o@byggnadsarbetaren.se

TYCK TILL!

Skriv din insändare direkt på nätet:
www.byggnadsarbetaren.se
Klicka på Tyck till.

Uppge namn och telefonnummer, som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur.

”övertäckade hela testpanelen...”

”får hantverkarna bara tillfälle att klämma och känna på denna maskin kommer den att kunna ta marknadsandelar från sina mer kända konkurrenter...”

”imponerande långdistansare...”

DMH nr 4 2009

Egentligen är vi inte förvånade. Samma sak hände i England där vår skruvdragare valdes till ”Top Product Award” i Professional Builder Magazine. Så bara för att Durofix ännu inte är så kända i Sverige, finns ingen anledning att inte brösta upp sig.

Vi gör en förbättrad stark och bra maskin. Och det verkar vi inte vara ensamma om att tycka.

Dessutom gör den verktygsbältet lättare (och plånboken tyngre). Så är du inte rädd för nykomlingar hittar du de tekniska detaljerna på www.proftool.se. Vill du uppleva precisionen och kvalitetskänslan beger du dig till närmaste återförsäljare.

Durofix™

GÖR JOBBET LÄTTARE!

www.proftool.se

AFOSS Verktygs AB Gävle 026-51 51 10 • **Uppsala Maskin & Verktyg AB** Uppsala 018-14 94 90 • **Toolcom AB** Stockholm Vällingby 08-56 44 08 00 • **Lundqvist Maskin & Verktyg AB** Stockholm Solna 08-28 91 00 • **Flinks Järn AB** Stockholm Hornsberg, Sättra, Bromma 08-13 12 10 • **IP Industripartner AB** Eskilstuna 016-51 52 50 • **Skydd & Verktyg i Örebro AB** Örebro 019-27 01 30 • **Hjelmerbergs Järn AB** Karlshamn 0454-30 50 50 • **IMAB Hallands Industrimaterial AB** Halmstad 035-16 65 00 • **IMAB Helsingborg AB** Helsingborg 042-38 31 00 • **AB Albin Carlssons Järnhandel** Vimmerby 0492-660 70 • **Emil Petterssons Järnvaru AB** Gislaved 0371-806 10 • **Stål & Verktyg Anno-92 AB** Växjö 0470-799 700 • **AB Oskar Sohlberg** Ljungby 0372-677 00 • **XL-BYGG Lundgrens** Kalmar 0480-42 19 00 • **Prevox AB** Göteborg Hisings Backa, Göteborg Sisjön 031-742 85 00, Malmö 040-39 49 30

VEM: **MATTIAS LINDVERT SÖDERIN**

AKTUELL: **SOM KLÄTTRANDE BALKMONTÖR PÅ DEN BLIVANDE UTSIKTSATTRAKTIONEN SKYVIEW PÅ GLOBEN I STOCKHOLM.**

ÅLDER: **27**

YRKE: **SNICKARE OCH BERGSKLÄTTRARE**

Mattias i högform

JOHAN JEPPSSON

1. Vad är det ni gör?

– Än så länge monterar vi stålbalkar i den befintliga fackverkskonstruktionen mellan innertaket och yttertaket. Stålbalkarna ska bära rälsen till liften som ska gå på utsidan.

2. Kan ni inte använda ställning i stället för att klättra?

– Ser man det förstår man. Det går inte in någon ställning där. Man måste vrida in balkarna och hissa upp dem i en fackverkskonstruktion. Det är kanske tre meter mellan yttertak och innertak.

3. Hur länge har du hållit på med klättring?

– I tio år.

4. Vad är fördelen med att vara klättrande byggnadsarbetare?

– Det blir intressanta jobb. Kul avbrott med mycket "specialare" där man måste lösa specifika uppgifter. Jag tycker att det är roligt just därför.

5. Hur kommer det sig att du hamnade i den här firman?

– Det är svärfars firma. Det är ett släktföretag. Vi är väldigt många släktingar.

6. Hur är det att jobba med tjocka slakten?

– Det är både för- och nackdelar. Mest fördelar tror jag. Man vet var man har varandra.

7. Vad är viktigast att tänka på när man håller på med klätterjobb?

– Det är ju säkerheten först och främst. Både att man inte själv ramlar ner och att man inte tappar något på någon annan. Nu hissar vi 200-kilosbalkar, de får inte ramlas ner.

JOHAN SJÖHOLM

UTSIKT FÖR ALLA

■ Skyview är namnet på de två glasgondoler som ska gå på räls längs Globens vägg från marken upp till toppen. Tanken är att alla som vill ska kunna titta på utsikten från Globens tak. Bygget ska vara klart i december.

KÄLLA: NCC

Bakom kulisserna på centrumbygget

■ "Det är väl ett djävla tjat om varselkläder, det räcker väl för fan om hängslena är gula." Bilden och bildtexten kommer från snickaren TOTTE GUS-TAFSSON i Nynäshamn. Den är tagen med den kamera som alltid är med, det vill säga mo-

bilkameran och föreställer en lätt frustrerad snickarkompis när Skanska totalrenoverade Skärholmens centrum som stod klart 2008.

Ombyggnaden ställde hårda krav på alla inblandade eftersom centrumet var öppet

under hela processen. "Vi gömdes undan bakom provisoriska plyfaväggar som skulle skyla vår verksamhet. Vem vill gå runt och handla på ett bygge, liksom. För säkerhets skull rollades plyfan i rosa", skriver Totte.

SKICKA
BILDEN!

Har du en bra byggbild? Avslöjande, humoristisk eller kanske bara vacker. Skicka den ihop med en kort beskrivning till: p.o@byggnadsarbetaren.se Vi behöver bilden i så hög upplösning som möjligt. Publicerade bidrag belönas med en trisslott.

Mora® Craftline

Mora® Craftline Repkniv

HIGH EDGE
RETENTION

Mjöberg Bygg AB väljer Mora® kniv!

Mora of Sweden har alltid varit ett naturligt val för hantverkare. Nu har det blivit ännu enklare att välja rätt. Tacka de transparenta knivslidorna och de tydliga färgmarkeringarna för det!

Med en snabb blick på verktygsbältet hittar du lätt den kniv du söker i Mora® Craftline - det nya, färgstarka knivsortimentet för proffs.

Mora® kniv gör och skapar jobb i Sverige!

En Mora® kniv är alltid en kniv tillverkad i Mora, Sverige. www.moraofsweden.se

Craftline Flexkniv

Craftline Montörskniv

Craftline Stämkniv

Craftline Allroundkniv

Craftline Doskniv

MORA
OF SWEDEN

Knivtillverkare sedan 1891

Stopp för lärlingar

STORFÖRETAGEN ANSTÄLLER INTE TROTS AVTAL SOM SKA UNDERLÄTTA

Byggnads och Sveriges Byggindustrier skrev nyligen under ett avtal som skulle öka antalet lärlingar i företagen. Men storföretagen inom byggsektorn vill inte ta in nya lärlingar.

Det visar Byggnadsarbetarens granskning.

Arbetslösheten bland lärlingar har stigit snabbt under vintern och våren. Byggnads och Sveriges Byggindustrier vill därför att företagen ska anställa lärlingar för kortare perioder. En normal lärlingsanställning brukar vara i cirka 2,5 år.

Fack och arbetsgivare enades nyligen om att tillåta anställningar på mellan två veckor och fyra månader, utan krångliga dispensansökningar.

Men överenskommelsen tycks inte ha ökat antalet nya lärlingsplatser. Det visar Byggnadsarbetarens rundringning till Skanska, NCC, Peab, JM och Veidekke. Särskilt i de regioner där det skett uppsägningar, har majoriteten av storföretagen dragit ner antalet nya lärlingsanställningar till noll, eller till ett minimum.

PÅ NCC CONSTRUCTION Region Syd har man sagt upp 40 snickare och tio trälärlingar.

- Vi brukar ta in nya lärlingar till sommaren. Men i år är det fortfarande osäkert om vi över huvud taget ska göra det, säger Anders Ljung, personalchef på NCC Construction Region Syd.

På JM är tongångarna likadana. Företaget har nyligen sagt

ANNA SIMONSSON

Ansträngningarna för att öka antalet lärlingar på företagen har inte gett effekt.

DETTA INNEBÄR AVTALET:

- Korta lärlingsanställningar ges till arbetslösa lärlingar, inskrivna vid arbetsförmedlingen.
- Arbetsförmedlingen väljer ut den lärling som ska få anställningen.
- Anställningen kan vara mellan två veckor och fyra månader.

upp elva yrkesarbetare och två lärlingar.

- I en situation med övertalighet är det inte aktuellt att ta in lärlingar, säger Thomas Green, vd på JM TG Betongarbeten Produktion AB.

Veidekke Region Väst har sagt upp 25 fast anställda och två lärlingar under vintern.

-Vi tar inte in några nya. Vi har inte ens full sysselsättning för våra egna, säger Uno Karlsson, personalsamordnare.

Tanken med avtalet om "kort lärlingsanställning" var att unga byggnadsarbetare snabbt skulle komma in på arbetsmarknaden.

Varför gör ni överenskommelser som inte fungerar i praktiken?

- Företagen har en knepig sits. Igångsättande av nya bostäder i Göteborgsregionen har till exempel minskat med 50-60 procent

mellan 2007 och 2009 och då handlar det främst om att rädda det egna bolaget, säger Andreas Brendinger, ordförande i Byggnadsindustriens yrkesnämnd.

SKANSKA ÄR DET enda bolag som fortsätter att anställa lärlingar, trots lågkonjunktur. Skanska Hus i Göteborg har sagt upp 46 anställda, men anställer sex nya lärlingar under juni.

NINA CHRISTENSEN

Läs mer om lärlingarnas situation, s. 16-21

Företagens framtidstro något ljusare

■ Andelen byggföretag som ser en försämrad marknad framöver, har minskat något. Konjunkturinstitutet ser vissa förbättringar för byggbranschen enligt konjunkturbarometern för maj. Bolag verksamma inom väg- och anläggningsbyggande är relativt nöjda och uppger att såväl byggandet som sysselsättningen upphört att falla. Fortfarande ser det dock mörkt ut för de företag som sysslar med husbyggande.

Lärlingar kan få göra rotjobb

■ Arbetslösa lärlingar kan få göra rotjobb i allmännyttan. Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), arbetsförmedlingen, Byggnads och Sveriges Byggindustrier diskuterar nu hur arbetslösa trälärlingar kan ges nya jobb. Cirka 300 000 lägenheter i miljonprogrammen behöver renoveras. Exempel på arbeten som behöver utföras är stambyten, renovering av badrum och kök.

INGVAR KARMHED/SCANPIX

En person dog och två skadades allvarligt när en gångbro mellan centrum och tunnelbanan i Kista i norra Stockholm rasade den 15 juli 2008.

Fyra personer åtalas för dödsolycka

Arbetsplatsolyckan i Kista krävde byggmontören Arbnor Dacics liv och ytterligare två personer skadades allvarligt. Nu åtalas fyra personer för dödsolyckan.

Vid ett bygge intill Kista centrum, norr om Stockholm, förra sommaren rasade en stålkonstruktion. En byggnadsarbetare hamnade under rasmassorna och omkom. Ytterligare en byggnadsarbetare föll då konstruktionen brast och fick allvarliga skador. En bilist klämdes under rasmassorna och skadades också.

ANLEDNINGEN TILL att stommen brast var att en stålbalk var för tunn. Konstruktören på byggkonsultföretaget Cremona Byggkonsult AB åtalas nu för grovt vållande till annans död. En projektledare på samma företag åtalas också för att inte ha följt upp och kontrollerat uppgifterna.

Dessutom åtalas arbetsledaren på Ruukki Sverige AB, som bar ansvar för monteringen, för vållande till annans död. Den

person vid Forsen Projekt AB, som var ansvarig för samordning och trafik vid bygget, åtalas för vållande till kroppsskada.

Åklagaren yrkar också på företagsbot för alla tre inblandade företagen. Det högsta kravet, minst fem miljoner kronor, riktas mot byggkonsultföretaget. Samtliga inblandade nekar till brott.

OLYCKAN INTRÄFFADE vid arbete på åtta meters höjd. En mobilkran höll på att lägga på tre 7-tons plattor på ett bjälklag då detta plötsligt rasade, eftersom en avväxlingsbalk inte klarade belastningen.

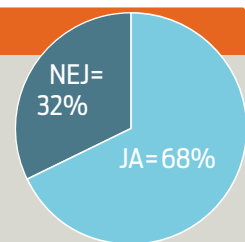
Utredningen visar att det bara var en tidsfråga innan konstruktionen skulle rasa, när den blev belastad. Stålbalken skulle ha varit 25 millimeter tjock men det som användes var 7-millimetersbalkar.

Den omkomne Arbnor Dacic, 32 år, montör och vd för Arbnor Svets & Montage, hade före olyckan uttryckt oro för och klagat över den tunna balken.

**MARGITE FRANSSON
PETER LEANDER**

NÄTFRÅGAN

Har du haft problem med fotsvamp?

Farlig ställning stoppar hotellbygge

■ Ett hotellbygge har stoppats efter att Arbetsmiljöverket i Västerвик upptäckt att en byggnadsställning stod för långt från husfasaden.

Arbetsmiljöverket anser att byggnadsarbetarna riskerade att falla mellan ställningen och husväggen. Vid en rutinkontroll upptäcktes att byggnads-

ställningen stod 40 centimeter från fasaden. De som arbetade högst upp riskerade att falla tolv meter. Förbudet las på både ställningen och taket, som saknade skydd.

Även om förbuden var riktade mot byggföretagen är det ställningsbyggarna som får kritik av Arbetsmiljöverket.

Hundratal husägare stämmer NCC

■ I Helsingborg har det seglat upp en konflikt mellan drygt 100 husägare och byggbolaget NCC. Orsaken är att husägarna är rädda för fuktskador i husen.

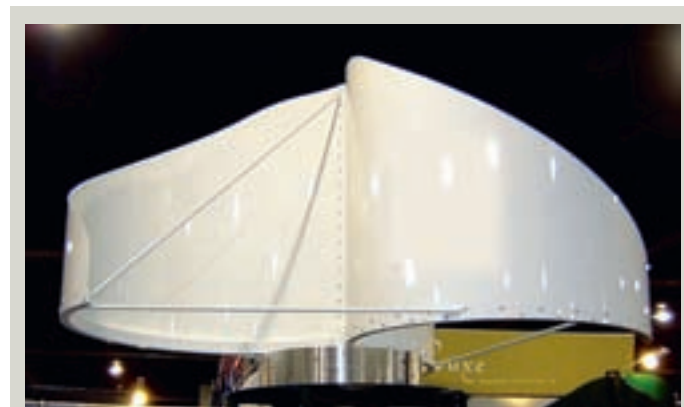
Dessa ligger i området Maria Park. Fasaderna släpper in fukt och mögel bildas. NCC har lovat att åtgärda problemet, men bolaget vill behålla konstruktionen. Men det vill inte husägarna, som nu vänt sig till en advokat.

– Husägarna har haft kontakt med NCC, men ingenting har hänt, säger advokat Krister Azelius.

Alla hus är inte drabbade av fukt och mögel. Trots det står samtliga husägare i området bakom stämningen.

– Alla drabbas förr eller senare, säger Krister Azelius.

Enligt hans uppskattningar kommer åtgärderna att kosta 1,3 miljoner kronor per hus.

NCC

Vindkraftverk testas för framtiden

■ Ett vindkraftverk ska pryda taket på NCC:s huvudkontor i Solna utanför Stockholm under sommaren. Tanken är att installera liknande vindsnurror på andra fastigheter, om tekniken fungerar. Det två meter höga vindkraftverket producerar 2,5 kilowatt vid en vindhastighet på åtta meter per sekund, är ljudlöst och avger inte magnetism eller vibrationer.

Svetsare kan ha dött av argongas

En litauisk svetsare hittades död i ett rör på Borealis fabrik i Stenungsund. Obduktionen visar att han dog av kvävning. Enligt uppgifter kan farlig argongas ha använts vid svetsningen.

Den omkomne svetsaren, Andrej Jakovlev, blev 37 år och kom från Litauen. Hans kolleger hittade honom vid åttatiden på kvällen den 16 maj, inne på Borealis fabrik i Stenungsund.

– Det är mycket som är oklart. Det kan hända att vi aldrig reder ut den här olyckan, säger Hans Kirudd, chef på Arbetsmiljöverket i Göteborg.

ARGONGAS ANVÄNDS vid viss typ av svetsning, och kan vara dödlig eftersom den tränger bort syret från luften. Argongas får inte användas i slutna rum.

På Borealis vill man inte säga något om mannens död, förutom att han arbetade med svetsning.

– Vi har inga kommentarer. Vid den här typen av svetsning använder man argongas, säger

Borealis fabrik där en litauisk svetsare hittades död i ett rör den 16 maj.

Trude Andreassen, operation manager på Borealis.

Nyligen skickades två polska byggnadsarbetare från samma bygge hem till Polen efter en dags sjukfrånvaro. Byggnads-

arbetarna var anställda på bemanningsföretaget Rimec och hade tidigare uttalat sig kritiskt i medierna om sina dåliga boendeförhållanden.

PETER LEANDER

CHRISTER OLOFSSON

HALLÅ DÄR!

CHRISTER KARLSSON

■ 39-årig snickare på Skanska Direkt i Göteborg, som bytte jobb med företagets tjänstemän när de byggde lekstugor.

Hur skötte tjänstemännen spikandet?

– De skötte sig hyfsat. Stugorna blev ju byggda.

Hur var det att vara tjänsteman?

– Det funkade bra. Det var lite annorlunda.

Hur gick det till?

– Vi blev indelade i lag och fick fritt välja ett tema på en Astrid Lindgrenfigur, när vi skulle bygga lekstugor. Vi fick en viss mängd material, med reglar, bräder och verktyg, en såg och en hammare.

Vilket tema valde ni?

– Madicken. Vi gjorde en miniatyr av en stuga, sedan kom de från Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus i Göteborg och valde ut tre lekstugor. Vår stuga tillverkades sedan i normal storlek på ett företag som gör saker till lekplatser.

Vad hände sedan?

– Nu har jag och en kollega monterat upp vår stuga och två andra i en ny lekpark utanför sjukhuset. Det känns att vi gjort en bra grej för barnen. Det skulle fler göra.

MARGITE FRANSSON

42%

■ Så mycket minskade byggandet av lägenheter under årets första tre månader jämfört med första kvartalet 2008. Det visar siffror från Statistiska Centralbyrån (SCB).

Bostadsbyggandet är nu nere på mycket låga nivåer. Under första kvartalet 2009 påbörjades 2 100 lägenheter i flerbostadshus och 1 550

lägenheter i småhus. Motsvarande siffror för första kvartalet 2008 var 3 343 bostäder i flerbostadshus och 2 899 i småhus.

Den kraftiga nedgången gäller hela landet, förutom Östergötlands och Gävleborgs län, som i stället uppvisar stor ökning av bostadsbyggande under första kvartalet.

GRABBER®

TUX TRALLSKRUV

Quick-Grabpoint™
Ny spets!
Gripar virket blixtnabbt

www.grabber.se

The Pro's
Choice

Månaders väntan på a-kassa

Svenskar, som har arbetat i Norge och blivit arbetslösa, riskerar att stå utan inkomst i flera månader. Orsaken är långa handläggningstider på arbetsförmedlingen i Norge och på a-kassan i Sverige.

– De som ringer oss är förtvivalde. Någon har till och med övervägt att sälja sina saker på Blocket, säger Kjell Olsén, rådgivare på svensk-norska informationstjänsten Grensetjänsten.

Norge har liksom Sverige drabbats av lågkonjunktur och många svenskar sägs upp och återvänder hem som arbetslösa.

PROBLEMET ÄR att a-kassan i Sverige inte kan börja behandla ansökningarna om ersättning, innan man fått EES-intyg från Norge som visar att den arbetslöse varit

OM DU ÄR UPPSAGD ELLER PERMITTERAD

UPPSAGD:

1. Ta fram alla de handlingar som behövs för att få ett utfärdat E 301-intyg medan du fortfarande befinner dig i Norge. Läs noggrant igenom vad som står på ansökningsblanketten för E 301-intyget.
2. Alla blanketter finns att hämta på www.gtm.nu (Grensetjänstens webbplats).
3. Skriv in dig på arbetsförmedlingen första dagen du blir arbetslös i Sverige.

4. Kontakta Byggnads a-kassa. Sök inträde i a-kassan på nytt första dagen du befinner dig i Sverige för att undvika glapp i försäkringen.
5. Kontakta Grensetjänsten om du har fler frågor.

PERMITTERAD:

Ansök om arbetslöshetsersättning enligt norska regler. Vänd dig till ett lokalt NAV-kontor (arbetsförmedling) i Norge för information.

försäkrad och arbetat i landet.

EES-intyget utfärdas av norska arbetsförmedlingen (NAV), som för tillfället har en handläggningstid på upp till tolv veckor.

– De som bor i Sverige är dubbelt drabbade eftersom handläggningen på a-kassan i Sverige

dessutom kan dra ut på tiden. Hur många har en buffert på mellan tre till fem månadslöner? säger Kjell Olsén.

Under en månad kontaktar 4 500 personer Grensetjänsten via mejl, telefon, webbplatsen, brev eller genom personliga mö-

ten. Många av dem är bygg- och anläggningsarbetare som blivit permitterade eller uppsagda. Det finns inga siffror på hur många som blivit uppsagda, men enligt uppgifter från norska myndigheter finns det i dag cirka 1 000 permitterade svenskar i Norge.

DE LÅNGA handläggningstiderna i Norge beror på att norska arbetsförmedlingen inte har haft beredskap att ta emot alla utländska arbetare som plötsligt började sägas upp i samband med lågkonjunkturen. Norge har tagit emot många byggnadsarbetare från Polen och forna Östeuropa de senaste åren.

Tjänstemännen på Grensetjänsten har uppmärksammat den norska regeringen på problemet med de långsamma handläggningsrutinerna.

NINA CHRISTENSEN

TJB Unik taklösning

Förenklar arbetet på taket
Sparar 8 arbetstimmar per tak
Ger mycket god takekonomi

Använd produkterna

1 KOMBINOCK Innovation!
Ventilerad nockregel med universelhöjd, inkl nocktätning. Passar alla tvåkupiga takpanneprofiler. Sparar 3 timmars arbete/normalvilla.

2 TAKFOT Innovation!
Ersätter takfotsplåt, fågelband och förhöjd bäråkt. Allt-i-ett! Sparar 4 timmars arbete/normalvilla.

3 SUPERTAK YAP 500
Underlagstäckning med klisterkant. 50% snabbare än traditionell takpapp.

TJB Försäljning AB
tel: 0512-199 59 e-post: info@tjb.se
fax: 0512-196 60 hemsida: www.tjb.se

Produkterna säljs via bygghandeln

Hitachi kap- och gersåg C 8FSHE - 1.050W

Hög sågkapacitet - 312x70 mm
Svängplatta 45° (V) / 54° (H)
Med lasermarkör och arbetsbelysning
Justerbara stödanhåll

NYHET!
Finns även utan laser och lampa - C 8FSE

HITACHI
Inspire the Next
© Hitachi Power Tools Sweden AB
www.hitachi-powertools.se

NCC och Peab döms för kartellbildning

Marknadsdomstolen har dömt NCC och Peab att betala konkurrensskadeavgift för att de deltagit i olagligt prissamarbete inom asfaltbranschen.

NCC tvingas betala 200 miljoner kronor och Peab totalt cirka 75 miljoner kronor.

Kartellen har främst gällt beläggningsarbeten, men också berört produktion och försäljning av asfaltmassa samt en del anläggningsverksamhet, mellan åren 1998–2001.

Samarbetet har gått till så att de företag som inte skulle vinna en upphandling, har lämnat anbud som legat över (dyrare anbud) än den utsedda vinnarens priser. I andra fall har företag "gått undan", det vill säga avstått från att lämna anbud och i gengäld fått en särskild ersättning från konkurrenterna.

TOTALT FEM BOLAG DÖMS

Så mycket får de betala:	
NCC AB	200 miljoner kr
Peab	
Asfalt AB	33,4 miljoner kr
Peab Asfalt	
Syd AB	1,5 miljoner kr
Peab	
Sverige AB	40 miljoner kr
Sandahls Grus	
& Asfalt AB	2,5 miljoner kr

Marknadsdomstolens dom innebär att konkurrensskadeavgiften skärps för NCC från 150 miljoner kronor som tingsrätten dömt ut, till 200 miljoner kronor. Skälet är den centrala och ledande roll som NCC haft i kartellen under flera år.

I Stockholms tingsrätt fälldes nio företag för kartellbildning 2007. Sex av dem överklagade och fem av dem fälldes nu igen.

NINA CHRISTENSEN

Åtal oroar landets skyddsombud

Ett skyddsombud och en platschef står åtalade för arbetsmiljöbrott i samband med en grävolycka i Umeå.

Åtalet mot skyddsombudet har väckt stor upprördhet och oro bland landets skyddsombud.

Tingssalen i Umeå tingsrätt var fylld till sista plats, när rättegången inleddes i mitten av maj. Efter olyckan på Peab i Umeå 2005, då en slänt rasade i samband med grävning i en rörgrav har åklagare Kjell Jansson valt att åtala platschefen och skyddsombudet på plats för arbetsmiljöbrott.

Detta trots att skyddsombudet var den som var nere i gropen och begravdes i schaktmas-

Byggnadsarbetaren nr 3, 2009. OBS! Mannen på bilden är ett annat skyddsombud, inte den åtalade.

sor till höften och skadade sig.

Hela Arbetsmiljöverige har upprörts över att åklagaren riktat sig mot en person i egenskap av skyddsombud, något som både experter och skyddsom-

bud fram tills nu inte trodde var möjligt. Försvarsadvokat Veronika Wasserman framhöll också detta vid rättegången.

– Ett skyddsombud har ett samverkansansvar, men inget straffansvar. Jag ser inte att det finns något lagstöd för åklagarens påståenden, sa hon.

UTSLAGET AV DOMEN är mycket viktigt och berör skyddsombud på hela arbetsmarknaden, enligt Christina Järnstedt, som arbetar med arbetsmiljöfrågor på LO.

– Skulle det bli en fällande dom får vi inte många skyddsombud kvar. Många avsäger sig sitt uppdrag omedelbart och vi får inga nya, säger Mats-Ola Lundström, ombudsman på Byggnads i Umeå.

MARGITE FRANSSON

Sämre säkerhet när små företag utför rotjobb

■ Stora företag är bättre än små på arbetsmiljö när de utför rotjobb. Det visar en undersökning som Arbetsmiljöverket har gjort med 30 byggherrar för totalt 130 rotbyggen i flerfamiljshus. Rapporten visar att hälften av byggherrarna hade brister på flera punkter. Risker som förekom vid rotarbeten var vibrationer, damm, asbest och buller.

Enligt Viveca Wiberg, projektledare vid Arbetsmiljöverket, finns det kunskapsglapp mellan olika företag. Bäst kunskaper finns hos de större bygg- och rörföretagen. Små företag inom vvs och kakel bör bli bättre på att utföra arbetet säkert.

Det positiva var att många arbetsgivare använder sig av bilningsrobotar i badrum och storsugar för att forsla ut rivningsmassor.

Skadestånd för olovlig uppsägning

■ Byggnads kräver att ett byggföretag i Stockholm betalar 170 000 kronor i skadestånd till en byggnadsarbetare. Byggnads anser att mannen avskedats på felaktiga grunder.

Byggnadsarbetaren blev avskedad i juni 2008. Hans arbetsgivare anklagade honom för olovlig avvikelse från arbetsplatsen. Byggnads anser att avskedandet är baserat på felaktigheter och

att företaget gjort sig skyldigt till avtalsbrott. Enligt Byggnads är företaget enligt MBL skyldigt att betala skadestånd till mannen, eftersom man vare sig kontaktat facket för förhandling eller varslat den anställde om uppsägning.

Byggföretaget hävdar att mannen, förutom avvikelser från arbetsplatsen, har språksvårigheter och bristande byggkunskaper, vilket är skäl till uppsägningen.

Fler betalar hel medlemsavgift

■ I maj ökade andelen medlemmar i Byggnads som betalar hel avgift med 159 personer.

Sammanlagt består gruppen av 76 462 medlemmar och utgör organisationens ryggrad. Att gruppen nu ökar kan vara ett tecken på att medlemsrasen nått botten. Ändå minskade medlemsantalet under maj med nio personer. Det beror på att gruppen som betalar halv avgift minskade med 391 personer.

Byggnads sjuösatte tidigare en satsning för att vända trenden.

– Värvarna gör ett jättebra jobb. Vi får in nya medlemmar. Problemet är att något fler väljer att säga upp sitt medlemskap, säger Thomas Gustavsson, 2:e förbundsordförande på Byggnads.

När nedgångstakten var som starkast förlorade förbundet upp emot 1 000 medlemmar per månad. Det totala antalet, där även de som enbart betalar grundavgift och de som har fritt medlemskap ingår, uppgår till 114 539.

HH workwear

TORR.
VARM.
SÄKER.
PÅ JOBBET.™

HELLY HANSEN
WORKWEAR
hhworkwear.com

new collection
POWER WEAR

UTESTÄNGD

KRISTOFFER: "INGEN SA NÅGOT OM ATT DET KAN BLI LÅGKONJUNKTUR"

I dagarna är det skolavslutning på landets byggymnasier. Men framtiden ser mörk ut för de lärlingar som nu lämnar skolan. Lågkonjunkturen innebär att tusentals unga byggnadsarbetare kommer att vara arbetslösa till sommaren. Möt 19-årige Kristoffer Svedlind som fastnat i glappet mellan skolvärlden och arbetslivet.

TEXT: NINA CHRISTENSEN **FOTO:** ANNA SIMONSSON

När det är dåliga tider och de fast anställda i firman sägs upp, känns det tungt att vara praktikant, tycker Kristoffer Svedlind.

”Jag hade nog valt en annan linje, om jag vetat att det skulle bli så här.”

KRISTOFFER SVEDLIND

FÖNSTREN ÄR ÖPPNA, luften är frisk och lite kylig inne på bygget. Utanför står Kristoffer Svedlinds röda Volvo 740, som tar honom till praktikplatsen på Byggnadsfirman Viktor Hansson varje dag. Bilen, en symbol för vuxenhet och frihet.

Nu fattas bara jobbet som kan ge pengar också. Kristoffer började byggprogrammet för att han skulle få ett bra jobb. Det gäller de allra flesta i hans gymnasieklass. Lärlingsplatsen efter gymnasiet var målet, lockbetet.

– Ingen sa något om att det kan bli lågkonjunktur, berättar Kristoffer.

Han hanterar skruvdragaren med van hand. Bygglaget arbetar med en ombyggnation av en gammal fabrik i Nyköping. Det ska bli hotellrum och ny konferensanläggning. Kristoffer skruvar gipsskivor i ett av de många rummen. Han har bara några gipsskivor kvar, flyttar rullställningen och laddar snabbt maskinen med nya skruvar.

Han har arbetat på Byggnadsfirman Viktor Hansson AB en längre tid och känner sig varm i kläderna. Men det hjälper inte. Han får ingen lärlingsanställning. Det är knappt någon i Kristoffers gymnasieklass, endast tre fyra stycken, som hittills fått lärlingsjobb.

– Det känns tråkigt. Man får ju ingen a-kassa. Och man vill ju inte gå hemma och leva på föräldrarna i flera månader, säger Kristoffer.

I Sverige har antalet arbetslösa lärlingar inskrivna vid arbetsförmedlingen ökat dramatiskt, från cirka 700 i februari 2008, till över 5 000 i april i år, de allra flesta är snickare och under 24 år. Till sommaren kommer ytterligare cirka 6 000 elever från bygg- och energiprogrammen att söka lärlingsanställning.

När Kristoffer går ut gymnasiet i vår, har han bara kommit halvvägs i sin utbildning till färdig snickare. Normalt behövs cirka 2,5 år som lärling i ett byggföretag efter gymnasiet, för att bli färdigutbildad.

– Jag hade nog valt en annan linje, om jag vetat att det skulle bli så här, säger han.

ARBETSKAMRATEN Tobias Närholm stegar in i det blivande hotellrummet med en gipsskiva. Tobias har skurit till en ny skiva som Kristoffer ska montera. Tobias lägger skivan på gipshissen och börjar veva. Han är en av cirka 30 anställda byggnadsarbetare hos Viktor Hansson i Nyköping. Tobias menar att det lätt uppstår motsättningar mellan generationerna när det är ont om jobb. Fem byggnadsarbetare har sparkats från firman i vår. Företaget behöll dem som hade lärlingsanställning.

– Företagen tjänar på att behålla lärlingarna. De är mycket billigare än fullbetalda byggnadsarbetare, säger Tobias. NCC har sparkat folk och samtidigt anställt två lärlingar.

Likt de flesta unga vuxna, har Kristoffer Svedlind ingen a-kassa. Kommunen ger en utvecklingsersättning, på högst 134 kronor per dag, efter tre månaders arbetslöshet.

När det är uppsägningar känns det tungt att vara praktikant, tycker Kristoffer.

– Jag kunde lika gärna ha gått kvar i skolan och läst in fler ämnen i stället, när man ändå inte får något jobb. Å andra sidan är det bra med praktik, man måste ju visa framfötterna, säger han.

BYGGBRANSCHEN I NYKÖPING går på lågvarv och lågkonjunkturen har slagit hårt mot Viktor Hansson AB. Enligt platschefen har företaget räknat på massor av jobb i höst, men inte fått något alls än. Om det inte kommer in några nya jobb blir det fler uppsägningar.

På den svenska arbetsmarknaden trängs uppsagda byggnadsarbetare med en allt större grupp lärlingar. Andelen lärlingar är cirka 25 procent av det totala antalet arbetslösa. En mycket hög siffra. Hur det kunde bli så här? Har vuxenvärlden svikit ungdomarna när så många byggprogram startats runtom i Sverige?

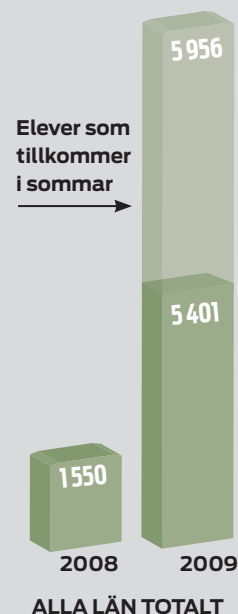
– Ja, säger Johan Lindholm, ordförande i Byggettan i Stockholm. Det blir en bekymmersam situation när skolpengar är inblandade. Byggprogrammet är populärt. Särskilt snickaryrket. Om yrket är populärt tar skolorna in fler elever. Ingen skola säger: ”nej på den här skolan utbildar vi bara betongarbetare, de behövs bättre i branschen”.

Johan Lindholm anser att någon måste ta ansvar och begränsa antalet utbildningsplatser och informere-

LÄRLINGAR INSKRIVNA VID ARBETSFÖRMEDLINGEN

Län	April 2008	April 2009
Blekinge	40	107
Dalarna	78	250
Gotland	9	38
Gävleborgs län	116	338
Hallands län	27	136
Jämtlands län	27	90
Jönköpings län	13	93
Kalmar län	52	118
Kronobergs län	38	118
Norrbottnens län	177	423
Skåne län	256	812
Stockholms län	120	453
Södermanland	33	161
Uppsala län	35	139
Värmland	41	202
Västerbotten	74	243
Västernorrland	83	219
Västmanland	45	185
Västra Götaland	167	901
Örebro län	66	202
Östergötlands län	53	172

SÅ SER
DET UT DÄR
DU BOR

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN OCH SKOLVERKET

Sebastian Cedergren och Kristoffer Svedlind trodde att det skulle vara lätt att få jobb i byggbranschen. Nu går de ut skolan, men ser mörkt på framtiden.

”Statistiken finns, men ingen som tar ansvar.”

JOHAN LINDHOLM, BYGGETTAN

► ra om att yrket är konjunkturkänsligt. Det är skolans uppgift att informera, men också branschens.

– Statistiken finns, men ingen som tar ansvar.

LOKALERNA DÄR SNICKARNA äter lunch är ljusa och fina. Vi sitter i ett av de pausrum som fabriksarbetarna hade en gång i tiden. Klockan är 13 och Kristoffer har tagit en time out från gipsskivorna. Han får besök av Bosse Andersson, som är bygglärare på Gripenskolan i Nyköping.

– Jag känner en enorm frustration, säger Bosse när han satt sig vid fikabordet. Det handlar om unga människor som investerat massor av tid, de har satsat hela tre år för att bli byggnadsarbetare. Nu går många ut i arbetslöshet och kan inte fullfölja sin utbildning.

Bosse Andersson anser att situationen kräver politiska beslut.

– Politikerna måste se till att garantera utbildningsplatserna ute i företagen, med offentlig finansiering. Så att eleverna får fullfölja sin utbildning.

Han hänvisar till 1990-talets byggkris, då arbetsgivarna i byggbranschen i samarbete med facket och den offentliga sektorn, skramlade fram lärlingsjobb.

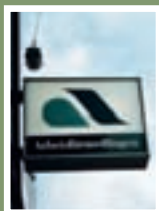
– Det borde man kunna göra igen. Rotavdragen borde gälla även offentliga fastigheter. Miljonprogrammet. Där finns det mycket att göra, säger Bosse.

KRISTOFFER HÅLLER MED. Han hoppas fortfarande att det går vägen på något sätt. Han har sökt två lärlingsanställningar och fått nej. Men han är fortfarande inriktad på att börja jobba som snickare.

– Det är svårt att plötsligt tänka i nya banor. Men om jag inte får någon lärlingsanställning måste jag väl börja söka andra jobb, säger han. ●

DETTA GÄLLER FÖR ARBETSLÖSA LÄRLINGAR:

1 SKRIV IN DIG! Utbildningsbidraget gäller bara till ett visst datum. Skriv in dig redan nästa dag på arbetsförmedlingen.

2 SÖK JOBB! De första 90 dagarna från inskrivningen, får du ingen ersättning. Sök jobb!

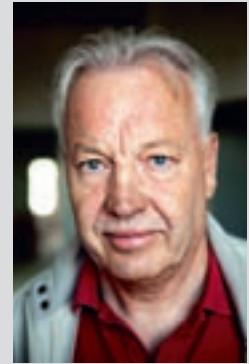
3 JOBBGARANTI! Efter 90 dagar går du in i ”Jobbgarantin för ungdomar”. Du får 134 kronor per dag, om du har slutbetyg från gymnasieprogram. Du får vägledning och stöd i att söka jobb.

Kristoffer Svedlind tycker att det är synd att antalet teoretiska ämnen på byggprogrammet är så få. Han hade velat läsa in fler ämnen.

”Det handlar om unga människor som investerat massor av tid.”

BOSSE ANDERSSON

BYGGLÄRARE BOSSE ANDERSSONS TIPS:

- Håll kontakt med branschen. Samla på nya kontakter.
- Ta vara på alla möjligheter att få lärlingstimmar. Sök även korta anställningar.
- Sök lärlingsanställning i andra regioner. Flytta för att få ett bra jobb.
- Ring lärlingsansvarige på Byggnads i din region. De kan tipsa om företag.
- Ta ett jobb utanför ditt yrkesområde, vilket som helst, för att få fasta rutiner och pengar.

Nytt avtal ger lärlingar förtur

Byggekrisen på 1990-talet kastade ut en hel generation unga byggare i arbetslöshet. Detta får inte upprepas, menar fack och arbetsgivare.

Organisationerna har därför slutit ett avtal som innebär att företag, trots att de sagt upp byggnadsarbetare, ändå ska kunna ge plats för nya lärlingar i företaget.

Överenskommelsen gäller under 2009 och ska ge lärlingsplatser på arbetsmarknaden trots att orderläget är osäkert.

– Det är inte frågan om att säga upp folk och i stället ge jobb till lärlingar, det handlar om att tillskapa

utbildningsplatser till dem som behöver fullfölja sin utbildning till yrkesarbetare, säger Lars Tullstedt vid Sveriges Byggindustrier.

DET SKA OCKSÅ BLI LÄTTARE för företagen att anställa lärlingar för kortare perioder. Fram tills nu har det krävts att man i varje enskilt fall ansökt hos regionala yrkeskommittéer i landet, för att få en kortare anställning godkänd.

Enligt den nya överenskommelsen, som gäller året ut, ska företagen kunna inrätta lärlingsanställningar som är mellan två veckor och tre månader långa. Regeln gäller dem som haft en lärlingsanställning och som blivit uppsagda. ♦

**Läs mer om
avtalet på
Byggnytt
s. 11**

4 PRAKTIKPLATS
Efter ytterligare tre månader kan du få praktikplats och kortare utbildningar. Du behåller ersättningen på 134 kronor per dag.

5 GÅ MED I A-KASSAN
Om du får ett jobb: anmäl dig till a-kassan direkt och gå med i facket. Då får du ett bättre skydd både ekonomiskt och juridiskt, om du får sparken och blir arbetslös igen.

6 BYGGNADS A-KASSA
Enligt nya regler som börjar gälla den 1 juli 2009 har du rätt att bli medlem i Byggnads a-kassa trots att du är arbetslös. Du måste dock ha jobbat inom byggbranschen någon gång

tidigare, exempelvis på sommarjobb under gymnasiet. Avgiften är reducerad för arbetslösa. Ersättningen betalas ut när du har varit medlem en tid. Kontakta Byggnads a-kassa för mer information.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN, BYGGNADS A-KASSA

Sommartid – Sl

Under sommaren ökar de riskfyllda jobben. Stressade byggnadsarbetare vill bli klara före semestern. Det slarvas med fallskydd när takjobben ökar och fler oseriösa företag dyker upp. Här är några säkerhetstips när du balanserar på byggställningen i sommar.

TEXT: PETER LEANDER FOTO: FOTOLIA

HÅKAN LINDSTRÖM, arbetsmiljöinspektör på Arbetsmiljöverket i Kalmar, tycker att det råder en låtgåmentalitet under sommaren.

– Attityden till att använda skydd är fortfarande inte bra i byggbranschen. Många chansar hellre än att sätta upp fallskydd. Allt handlar om pengar. Takjobben ökar under sommaren vilket innebär att det tas större och fler risker när det slarvas med fallskydden.

Håkan Lindström anser att han får betydligt fler telefonsamtal om oseriösa byggen på sommaren. Delvis, menar han, beror det på tidspressen inför semestrarna. Men också för att det under sommaren kommer oseriösa företag, delvis från utlandet, men också från andra delar av Sverige.

– De riskfyllda arbetena ökar under sommaren, och parallellt med det ökar slarvet, säger han.

TIPS FÖR EN SÄKRARE SOMMAR PÅ BYGGET

HA GOD ORDNING

■ En ren arbetsplats ger bättre överblick och minskar onödiga olyckor. Om elkablar ligger som ormbon på marken och material slängs huller om buller ökar risken att du ska ramla och slå dig. Kom ihåg att det är allas ansvar att plocka upp skräp. Arbetstempot blir också högre om framkomligheten är bättre.

DRICK VATTEN

■ Byggnadsarbetare har generellt inte de bästa ät- och dryckesvanorna. Väger man 70 kilo ska man en varm dag dricka omkring fyra till fem liter vatten för att inte bli trött, få ont i huvudet och tappa fokus på vad man gör. Har man vätskebrist riskerar man att tappa både balans och verktyg.

VIKTIGT MED HANDLEDARE

■ Extrapersonal, som tas in under sommaren, vet inte alltid hur man betar sig på ett bygge. Det är därför viktigt att de som saknar utbildning har en handledare som tydligt förklarar för dem vad som gäller på bygget. Många tror att man får använda vilka verktyg som helst. Att det bara är att ta upp en bultpistol och börja jobba.

UNDVIK STEGAR

■ Fall från lägre höjder är vanliga orsaker till svåra personskador och dödsolyckor. Stegen är ofta boven i dramat. Därför ska stegar bara användas om inga andra hjälpmedel finns tillgängliga. Opålitliga trasiga stegar ska slängas. Använd heller inte stegar som du inte vet fungerar. Kom ihåg att använda nivåutjämnare och andra hjälpmedel som minimerar fallrisken.

SLARVETS TID

FALLSKYDD SKA ALLTID FINNAS

■ Du får inte vistas över två meter utan att det finns fallskydd. Ta inga chanser. Många byggnadsarbetare kan vara rädda att säga ifrån om fallskydd saknas. Men en stor del av dödsolyckorna sker på grund av avsaknad av fallskydd. Att ta bort ett fallskydd bara för att det underlättar arbetet är brottsligt.

ANVÄND RÄTT VERKTYG

■ Dåliga verktyg, och att byggnadsarbetare använder fel typ av verktyg, leder ofta till skärsår och ömma tummar. Använd aldrig trasiga verktyg. Undvik att använda kniv om du kan. Undvik också dåligt ergonomiskt utformade verktyg, eftersom du slinter lättare med dessa.

RÄTT UTBILDNING FÖR SKYLIFTEN

■ Skyflitar och saxflitar får bara användas till det de är gjorda för. Se till att du har den utbildning som krävs för just den lift du använder. Många går generella utbildningar för sky- och saxflitar, men det räcker inte. Kom också ihåg att flitar inte får användas till att transportera byggmaterial.

STRESSA MINDRE

■ Många stressar för att hinna klart till semestern, vilket bäddar för olyckor. Se till att ha god framförhållning och planera arbetet. Detta kanske är lättare sagt än gjort, men inget jobb är värt att riskera livet eller hälsan för.

KÄLLA: ARBETSMILJÖVERKET, BYGGNADS

WEBBFRÅGAN
Slarvas det
mer på bygget
sommartid?

Rösta på www.byggnadsarbetaren.se

”En lyckad förhandling är när båda parter är lika missnöjda. Går det för lätt har man begärt för lite, säger Gunnar Ericson, avgående avtalssekreterare i Byggnads.

Han är känd för sitt pokerface i förhandlingar. Men nu skräder Byggnads avgående förhandlingschef Gunnar Ericson inte orden.
– Sveriges Byggindustrier vill döda oss som facklig organisation, säger han. **TEXT:** MARGITE FRANSSON **FOTO:** ANNA SIMONSSON

Stridernas man drar sig tillbaka

DE SENASTE ÅRENS avtalsförhandlingar har kantats av ständiga och utdragna strider, framför allt mellan Byggnads och Sveriges Byggindustrier. Tonen har skärpts för varje gång.

– De försöker döda oss ekonomiskt genom att se till att vi inte har ekonomiska medel att bedriva facklig verksamhet, säger Gunnar Ericson.

Efter tio intensiva år som avtalssekretare och förhandlingschef för Byggnads ska han gå i pension nästa år. Men redan nu, vid förbundsfullmäktige den tionde juni, väljs hans efterträdare.

Gunnar Ericson tycker att han gjort sitt och är nöjd med det mesta han åstadkommit, men han konstaterar att relationerna till den största motparten är helt bottenfrusna. Något annat är inte möjligt med tanke på deras mål.

OAVSETT HUR ARBETSGIVARNA skulle bemöta hans påstående, är Gunnar Ericson helt säker på att arbetsgivarsidan vill utplåna Byggnads, utradera förbundets fackliga styrka. Han ser det i upplägg och strategier och anser att det beror på att Sveriges Byggindustrier har ett uppdrag att ändra maktförhållandena.

– När de inte har lyckats vid förhandlingsbordet tillgriper de andra sätt, som genom att informationsvägen få andra att tycka illa om byggnadsarbetarnas löner. När inte heller det har lyckats försöker de nu döda Svenska Byggnadsarbetareförbundet som

organisation på andra sätt, som genom att använda domstolar i Europa, för att till exempel få bort granskningen, säger han.

Gunnar Ericson ser en tydlig kedja av aktörer bakom agerandet. Sveriges Byggindustrier som fått uppdraget av sina medlemsföretag, men också av Svenskt Näringsliv.

– Av någon anledning agerar de med udden riktad mot oss.

Arbetsgivarnas mål, är enligt Gunnar Ericson, att få styra och ställa med anställda fullt ut. De vill ha det som i dag, plus helt bestämma om löneformer och nivåer.

GUNNAR ERICSON GER SOM person ett korrekt och trevligt intryck. Han är lågmäld och känd som ett pokerface under förhandlingar. Men orden om motparten är hårda och mycket tydliga.

De flesta bråken handlar ytterst om en enda sak, enligt Gunnar Ericson. Ackordet. Som arbetsgivarna vill ha bort och facket strider för att ha kvar. För honom är bevarandet av ackordet förbundets absolut viktigaste principfråga.

– Så länge byggnadsarbetarna vill ha något att säga till om är det en jätteviktig grej.

Det ger avdelningar och byggnadsarbetare inflytande över löneformer och lönenivåer, på ett sätt som är unikt för byggbranschen. Det anses lönedrivande. Byggnadsarbetare har de högsta snittlönerna i hela

GUNNAR ERICSON

ÅLDER: 62 år.

FAMILJ: Fru.

BOR: I lägenhet i Stockholm.

LÖN: 563 400 kronor (2007 års lön).

BAKGRUND: Träarbetare i grunden, började fackliga karriären som kassör på Byggnads i Nyköping, kom som förhandlingsombudsman till Byggnads förbunds-kontor 1983.

YRKE: Förhandlingschef/avtalssekreterare på Byggnads sedan 1999. Nu avgående.

UPPDRAG: Ledamot i Arbetsdomstolen.

INTRESSEN: Jobbet har tagit all tid och engagemang.

LÄSER: Skönlitteratur, den senaste var deckaren "Tröstaren" av Karin Wahlberg.

LYSSNAR PÅ: Radio P1.

"De försöker döda oss ekonomiskt genom att se till att vi inte har ekonomiska medel att bedriva facklig verksamhet."

► LO-kollektivet. Gunnar Ericson säger att när två byggnadsarbetare träffas är de två första frågorna; var jobbar du? Vad blir det?

– Jag hoppas verkligen att byggnadsarbetarna ska fortsätta att fråga det. Så länge vi fortsätter att prata om och jämföra lönerna med varandra kommer vi att ha möjlighet att påverka lönerna på den egna arbetsplatsen. Då blir det en lönespiral uppåt.

EN AV DE SENASTE ÅRENS MEST uppmärksammade händelser, EG-domstolens dom i Laval-målet, tar han med ro. Han fattade ytterst beslut om att godkänna blockaden mot Laval i Vaxholm, som sedan hamnade i rätten. Efteråt har han funderat om

han gjorde rätt. Men förmodligen hade det annars kommit någon annanstans, resonerar han. Det låg i pipelinen.

– Det är ingen katastrof även om vissa försöker uppmåla det så. Det har inte påverkat inflytandet för byggnadsarbetarna i någon större omfattning, även om effekterna av domen inte slagit igenom fullt ut. Vi får lägga om vårt sätt att jobba, men det har vi gjort förut.

Att vara förhandlingschef är att stundtals leva i ett vansinnestempo. Den här dagen är en kontrast. Gunnar Ericson sitter i solen på ett kafé utanför sin arbetsplats och har semester. Han har tre månaders ledighet som han måste ta ut. Nu ska han göra ingen-

Ett litet leende kan anas hos mannen som annars går under benämningen Pokerface. Årtal okänt.

1983, året då Gunnar Ericson blev förhandlingsombudsman på Byggnads.

ting. Jobbet har annars krävt hela hans engagemang. Efter sommaren ska han jobba kvar i ett halvår och utreda förhandlingsverksamheten under sina år.

Under dessa år har han sett hur medlemstalen i facket minskat. Ett nytt landskap har öppnats med utländska arbetare som inte är medlemmar. Att andelen oorganiserade byggnadsarbetare ökar, urholkar styrkan vid förhandlingar. Här finns anledning till självkritik, tycker han.

– Vi måste rekrytera fler medlemmar. Som facklig organisation har vi misslyckats med att medvetandegöra för unga värdet av kollektiva lösningar och kollektivavtal. Vid sidan av ackordet är det den viktigaste framtidsfrågan. ●

GUNNAR LISTAR SINA TRE TYNGSTA FÖRHANDLINGSRISULTAT:

- 1** Ny löneparagraf 1999 (§3). Den innebar att ackordets ställning stärktes i avtalet. Stärkte upp att ackord ska vara huvudlöneform. Vid alla byggarbeten inom bygg och anläggning ska utgångspunkten vara ackord.
- 2** Partsförhållandet i anläggningsavtalet 2007. Sedan dess ska Byggnads avdelning förhandla om lönerna vid alla större anläggningsjobb. Tidigare var det arbetarna på arbetsplatsen som gjorde det.
- 3** Nya pensionsbestämmelser för medlemmarna 2007, som på sikt innebär en höjning av pensionen med 5 000 kronor per månad.

TRE RÖSTER OM GUNNAR ERICSON:

THOMAS GUSTAVSSON,
2:e förbundsordförande, Byggnads:

KNUT KOVISTO

”Gunnar är känd för att vara en skicklig och hård förhandlare som inte visar något utåt. Han har något av ett pokerface där han inte visar några känslor under förhandlingarna. Han är ganska inbunden och berättar inte mer än nödvändigt hur han tänker. Gunnar har även under alla år stått upp för de beslut som fattats i organisationen även fast han kanske inte haft precis samma uppfattning.”

BO ANTONI,
vd för Sveriges Byggindustrier
och förhandlingsmotpart:

JONAS GERDLE

”Privatpersonen Gunnar Ericson är väldigt trevlig. Han är bra på alla sätt och jag har ingenting emot honom. Men när han företräder Byggnads i förhandlingar blir det anorlunda. Då har han ett uppdrag och det är att driva Byggnads linje, vilket gör att vi ganska många gånger har olika uppfattningar. I de fallen önskar jag att vi lite oftare hade kunnat uppnå enighet och att Byggnads visat större vilja till förändringar.”

SETH ÅKERSTRÖM,
arbetskamrat på avdelningen
i Nyköping under 1980-talet:

LASSE SKOG

”Gunnar jobbade som kassör på avdelningen och jag var förhandlingsansvarig. Gunnar var en rejäl karl och när han började på förbundskontoret ringde jag upp och sa att de skulle titta extra noga på honom. Han var utan tvekan en man för framtiden. Och han hade goda kontakter med medlemmarna. Han var rak och tydlig.”

ENKÄT: CENNETH NIKLASSON

De överlevde den svåra olyckan med formrasen på bron över Älandsfjärden, där två arbetarkamrater omkom. Nästan ett år senare går Tord och Daniel tillsammans över bron.

– Det finns ingen mall för hur man ska klara händelser som det här, säger Tord Boija.

TEXT: MARGITE FRANSSON FOTO: SOFIE WIKLUND

”Ren tur gjorde at

att vi klarade oss”

”Jag kommer alltid att tänka på det som hände. Det dyker upp då och då.”

DANIEL JAKOBSSON

”Det går inte att beskriva vilket ljud det var”, säger Daniel Jakobsson, om när han och Tord Boija föll 12–15 meter på den här platsen. De saknar kamraterna som omkom. Efteråt fortsatte Daniel sin praktik på bron. Tord arbetar för att hindra nya olyckor.

Byggnadsarbetaren direkt efter olyckan, nr 8, 2008.

– HÄR. DET VAR HÄR DET HÄNDE.

18-årige Daniel Jakobsson och 56-årige Tord Boija ser ner över kanten där de föll mellan 12 och 15 meter. Denna dag är lugnet en stark kontrast till det öronbedövande ljud som hördes när formen rasade och de ramlade mot marken i ett virrvarr av trä, armering och betong.

– Det var ren tur som gjorde att vi klarade oss, säger Tord.

De landade i slänten. Tord på fötterna och Daniel i liggande ställning och de slapp få tunga delar över sig. De är tacksamma att de lever, men saknar dem som inte hade samma tur.

De två betongarbetarna står ett trettiotal meter in på den nyligen färdiggjutna bronns södra sida. De har varit här många gånger förut, var för sig. Daniel var tillbaka ett par veckor efter raset och fortsatte sin praktik.

– Jag började med att ta ner och rensa efter formen som rasat, berättar han.

Nu är Daniel tillbaka på skolan för att ta examen på byggprogrammet. Han och Tord har stött ihop någon gång tidigare, men inte pratat om olyckan.

– Jag kommer alltid att tänka på det som hände. Det dyker upp då och då, säger Daniel.

– Minnesbilderna bleknar med tiden. Men det är traumatiskt alltihopa, ingen bild är tydligare än någon annan, säger Tord.

DE HAR VARIT MED OM DET värsta som kan hända på en arbetsplats. En dödsolycka. Två arbetskamrater, byggnadsarbetarna Ingemar Wiklander och Jyrki Pietarila, omkom i samband med att gjutformen rasade. Tord och Ingemar hade då arbetat ihop till och från i tio år.

– Men det är jobbigt att förlora arbetskamrater, oavsett hur länge man arbetat tillsammans, säger Daniel.

Sammanlagt var de tre byggnadsarbetare som överlevde olyckan. Själva är Tord och Daniel nästan

”Efter en olycka finns bara förlorare. Det viktigaste för mig är att man går till botten med varför det hände.”

TORD BOIJA

förvånade över att de känt att de kunnat bearbeta olyckan mentalt på egen hand. De erbjöds psykologhjälp men har bara gått en gång var.

– Det är väl individuellt hur man reagerar, men det beror kanske på att man jobbar i en bransch med stora olycksrisker. Någonstans i bakhuvudet sitter det att risken finns, även om det aldrig får hända, säger Tord.

Daniel säger att händer det något på en byggarbetsplats, får det oerhörda konsekvenser.

– Jag har fått mer respekt för höjder.

STEG FÖR STEG HAR DE gått från norra till södra sidan. De rör sig ledigare i dag, men kropparna är märkta av olyckan. Tord fick en kotkompression som var utläkt efter tre, fyra månader. Nu ska musklerna byggas upp. Daniel har en domning i höger hand efter att ha klämt av nervtrådar. Han landade på ryggen och fick klämskador på rygg och diskar.

– Jag tränar på gym för att bli bättre och måste vara ordentligt uppvärmd innan jag börjar jobba.

Också en tredje arbetskamrat föll och skadade sig illa. Men han är nu tillbaka i arbete. För Daniel var bron över Ålandsfjärden den första erfarenheten av byggjobb och han trivdes.

– Det var en otrolig sammanhållning och bra stämning. Även de dagar det var griväder så var det roligt att jobba här.

RASET KOM UNDER FÖRSTA etappen av gjutningen den 21 maj, förra året. Formen hade gjorts klar på land och lanserats, skjutits ut i vattnet. Det byggnadsarbetarna inte visste var att konstruktionen var så bräcklig att det bara var en tidsfråga innan en olycka skulle hända vid en gjutning. Det skedde vid 13.20-tiden efter att åtta, nio billaster med betong lagts på. Arbetsmiljöverket och entreprenören Skanska slog efteråt fast att olyckan orsakats av för svaga knektar, som är de träkonstruktioner som stöder formen vid gjutningen.

Det fanns de på arbetsplatsen som sa att det såg klent ut före olyckan. Det hörde både Tord och Daniel. ▶

TVÅ DOG I RASET

Åtta personer stod på bron

■ Formraset vid bron över Ålandsfjärden är en av 2000-talets värsta byggolyckor.

■ Åtta personer stod på bron när raset inträffade, fem följde med rasmassorna ner.

■ Byggnadsarbetarna Ingemar Wiklander, 52 år, och Jyrki Pietarila, 35 år, omkom. Ytterligare tre byggnadsarbetare skadades när de föll mellan åtta och 20 meter.

ÄLANDSFJÄRDEN ▸

Efter olyckan förstärktes knektarna under bron.

Nu rivs formarna vid den färdiggjutna järnvägsbron.

ÄLANDSFJÄRDEN

En beställning av Banverket

■ Bron över Älandsfjärden är en 785 meter lång järnvägsbro som ingår som en del i den nya och upp-rustade Ådals-banan. Den ligger strax norr om Härnösand.

■ Bron består av stål och betong, med en segelfri höjd på cirka 18 meter.

■ Skanska är totalentreprenör och projektet ska vara klart i september. Beställare är Banverket.

Härnösand

▸ – Men vi litade ju på att allt var gjort som det skulle, från konstruktion och vidare, säger Tord.

Arbetsmiljöverket pekar i sin utredning på allvarliga brister i flera led och hos flera företag. En utredning om det rättsliga ansvaret pågår.

– Efter en olycka finns bara förlorare. Det viktigaste för mig är att man går till botten med varför det hände och att allt görs för att hindra att det händer igen, säger Tord Boija.

Han jobbar själv aktivt för att hindra nya olyckor. Sedan olyckan kommer han inte att jobba fysiskt med byggnadsarbete mer. Efter en överenskommelse arbetar han numera helt med fackliga frågor inom medbestämmande och arbetsmiljö på olika nivåer i företaget.

– Nu har jag tid att besöka fler arbetsplatser och

hålla kontakt med skyddsombuden. Jag märker vilket genomslag den här olyckan fått. Skyddet ifrågasätts mer och folk är mer kritiska till om saker och ting håller.

HAN HADE BARA VARIT på brobygget en kort tid före olyckan. Nu går han skyddsron på sin gamla arbetsplats varannan vecka och berättar att nya rutiner har införts på företaget i hela landet och att man på så sätt numera också granskar temporära konstruktioner.

Byggtiden går mot sitt slut på bron som ska vara klar i september. Formen rivs och körs bort med traktor. Daniel lämnar snart skolan och längtar efter en lärlingsplats. Tord är på väg åt ett annat håll. Steg för steg går de vidare. ●

Riskerna börjar redan på ritbordet

TVÅ AV FÖRRA ÅRETS mest uppmärksammade dödsolyckor var den vid bron över Älandsfjärden och den i Kista i Stockholm där en person omkom och två skadades. Båda hade som huvudorsak underdimensionerade material. I Kista var det en balk som tillverkades med för litet mått, i Älandsfjärden var det byggformen som hade för svaga knektar.

Den rättsliga processen pågår fortfarande, därför är alla fakta inte på bordet, men det finns paralleller. Olycksrisken började långt från bygget och fortplantades sedan i en kedja där flera aktörer var inblandade. Sist i kedjan var byggnadsarbetarna som fick betala med sin kropp och sina liv. De hade inte en chans.

RISKERNA I BYGGBRANSCHEN är enorma, varje litet misstag kan därför bli förödande. Även siffermässiga. Ofta stirrar man sig blind på det som sker

ANALYS

MARGITE FRANSSON

ute, men glömmet det som kan ligga bakom en olycka. Att hotet mot säkerheten kan ha börjat på ett kontor. Alla gör misstag, men de måste hindras från att slå så hårt mot byggnadsarbetare ute på bygget.

REGLER MÅSTE FÖRSTÅS följas och rättsligt ansvar utkrävas där brott begåtts. Men det är också viktigt att företag och bransch

lär av de misstag som skett, så att det finns fungerande kontrollfunktioner i hela byggprocessen. Sedan har arbetsgivaren alltid ett ansvar att följa upp så att ingen skadas på jobbet. Riskerna finns vid ritbordet, i upphandlingar, i planering, projektering och ute på arbetsplatserna. I varje led måste varje dag, varje minut vara en kamp mot olyckorna. ●

”Olycksrisken började långt från bygget och fortplantades sedan i en kedja.”

Läs om åtalet i Kistafallet på s. 11

ARBETSMILJÖVERKET/POLISEN

Efter raset förra året.

Utredning klar efter sommaren

Formrasat vid bron över Älandsfjärden är en av 2000-talets värsta byggolyckor. Nu utreds det juridiska ansvaret av åklagare Christer B Jarlås, som avgör om det blir åtal.

– Vi utreder både personligt ansvar och förutsättningarna för företagsbot, säger han.

Orsaken till raset var enligt Arbetsmiljöverket att de träkonstruktioner som skulle bära upp betongmassorna under gjutningen, inte var dimensionerade efter lasterna de skulle tåla. Det var inte en fråga om det skulle bli ett ras, utan om när. Verket har pekat på brister i flera led och detta ansvar utreds nu i åklagarens förundersökning.

Tre aktörer var inblandade i tillkomsten och användningen av formen. Ett företag gjorde konstruktionsberäkningar till knektarna, ett annat företag förtillverkade dessa och totalentreprenören Skanska gjorde klart formen och använde den på arbetsplatsen.

Knektarna är förtillverkade träkonstruktioner och avgörande för bärigheten i formen. De kom i buntar till arbetsplatsen och fästes sedan i en stålbalk. Där efter färdigställde man på plats formen för gjutning.

– Vi går nu in i en slutfas av utredningen. Troligast är att den blir klar först efter sommaren, säger Christer B Jarlås, som är specialiserad på arbetsmiljömål.

ENLIGT ARBETSMILJÖVERKETS utredning var beräkningarna av knektarna inte rätt, de tillverkades för klena och avståndet mellan knektarna var delvis för långt. På arbetsplatsen förstärktes knektarna efter att hållfastheten ifrågasatts. Men sedan har entreprenören enligt verket brustit i uppföljning och kontroll.

Efter en dödsolycka i Kista i somras väcktes nyligen åtal mot fyra personer. Också där fortplantade sig felaktiga beräkningar från ritbordet ut på arbetsplatsen och flera parter var inblandade. En avväxlingsbalk tillverkades för tunn efter ett felaktigt mått i ritningen. Den kom ut i produktionen och vek sig under betongplattor med ett ras som följd. Den omkomme hade flera gånger påpekat att balken var för tunn.

– Det finns vissa likheter mellan fallen. Men varje händelse utreds naturligtvis efter sina egna förutsättningar, säger Christer B Jarlås. ●

VI GER OSS ALDRIG!

Att man kan må så här bra. Vilket liv man kan ha i ett par J alas. Fritt spelrum för oss alla, ingen risk för spik i foten eller tuffa stötar. Det tar skorna hand om. Vi tycker att alla borde få ha det så här bra, så nu gäller det att kämpa för alla bröder och systrar därute som går omkring i dåliga skor. Vi ger oss aldrig.

J alas – en rättighet för alla fötter

www.jalas.se

J alas 6408
Green Line

© ejendals inhouse 2009

j alas
BY EJENDALS

Finns i din yrkesbutik. Mer info på www.jalas.se

- Vad gör du med min sousafon?
- Jag nyttjar min flytträtt.

Det där med flytträtt är inte helt lätt att förstå. Men nu kan du som har avtalspension SAF-LO åtminstone flytta den till oss. Gör du det, får du 100% garanti* på det flyttade kapitalet och avsevärt lägre avgifter än du har idag. Samla dina affärer hos oss, så kan du få en Personlig Bankman och våra bästa villkor. Välkommen in eller ring 0771-711 711, så berättar vi mer.

* Garantin gäller vid den avtalade pensionstidpunkten.

CAMPUS NORDIC

„POD SYROKOM”

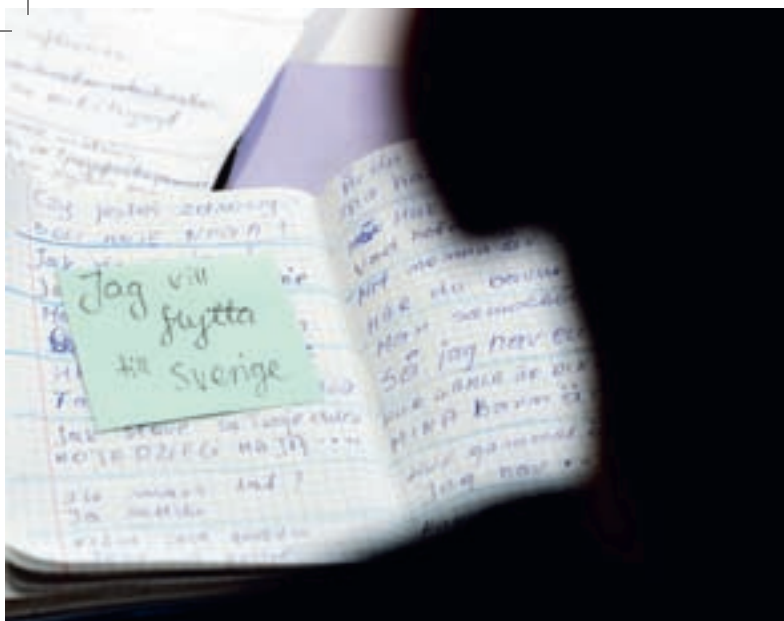

UTVANDRARNÄ

”Vi är bäst, därför blir vi utvalda”. Den känslan matades brobyggarna Bogdan Gielczowski och Kamil Paltian med på Adeccos treveckorskurs i Polen innan de reste till Sverige. På plats i Göteborg har de förstått att de inte är så värdefulla.

TEXT: INGEMAR DAHLKVIST **FOTO:** ANDERS LINDH OCH INGEMAR DAHLKVIST

En kursdeltagares anteckningar.

"Hur ofta kan vi åka hem?", en av många frågor inför resan.

Nödvändigt komplement till tre veckors svenskakurs.

DET HAR VARIT EN BLÅSIG, lite ruggig majdag med några regnskurar på broformen vid Säveån i Göteborg. Formsnickarna har burit fram och skruvat fast förtillverkade knektar till brons vingar.

Vanligt hårt arbete, sådant man blir hungrig av. Så när Bogdan Gielczowski efter arbetsdagens slut lyfter på grytlocket och andas in doften från kycklingrytan ser han nöjd ut. Det är några timmar sedan han såg så glad ut, hittills har han mest varit bekymrad under eftermiddagen.

När grytdoften äntligen sprider sig i köket är klockan nästan sju. Bogdan och hans kollega på den här Sverigeresan, Kamil Paltian, har varit på möte med facket direkt efter jobbet tillsammans med sina arbetskamrater. De Adeccoanställda brobyggarna som är uthyrda till Skanska hade en lång lista med frågor. Det drog ut på tiden.

Efter mötet skyndade de till köket i det lilla vitputsade huset på Idrottsgatan som är deras hem den närmaste tiden. Genom köksfönstret över spisen ser Bogdan arbetsplatsen, Partihallsförbindelsen, som ska förbinda Stockholmsvägen med Karlstadsvägen och lätta på trafiktrycket i Göteborgs centrum.

Bogdan och Kamil flyttade in för drygt en vecka sedan. Deras tillvaro störs av att det fortfarande saknas möbler och lampor i huset, att de inte har fått svenska

personnummer ännu och av att de inte heller har fått något anställningskontrakt. Och nu, på fackmötet har de fått veta att lönen på 130 kronor per timme är lägre än den deras mer erfarna Adeccokollegor fått på andra jobb runtom i Sverige.

– Vi vill ju inte försämra för dem som varit här länge och inte för svenskarna heller, säger Bogdan bekymrat.

RESAN TILL SVERIGE STARTADE i början av 2009. Då satt Bogdan vid datorn hemma hos familjen, fru och två barn, i närheten av Wroclaw i sydvästra Polen,

”Vi hjälps åt med matlagningen, alla har sina specialiteter”, säger Bogdan Gielczowski. Han är en av fem hyresgäster i villan på Idrottsgatan. De betalar 3100 kronor var till Adecco.

och surfade på internet. Efter några år som uthyrd av bemanningsföretaget Rimec till byggen i Sverige och Frankrike hade han blivit arbetslös. Han surfade på jakt efter nytt jobb och hittade ett erbjudande från Adecco.

Samtidigt hade Kamil samma ärende framför sin dator, i Olsztyn i norra Polen. Han hade precis kommit hem till sin son och sin fru efter tre års byggjobb på Island. Han gav upp jobbet i Reykjavik när banken vägrade ge honom euro i utbyte mot de krisdrabbade isländska kronor han hade tjänat ihop.

Kamil fick upp samma erbjudande som Bogdan på

sin dataskärm. Adecco letade efter lösformssnickare till ett brobygge i Göteborg.

De båda erfarna snickarna sökte jobbet. I början av mars fick de besked om att de var med i gruppen på 16 utvalda, bland flera hundra sökande.

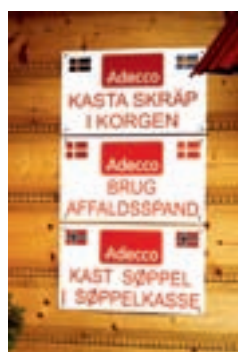
Innan resan till Göteborg väntade en tre veckors kurs i Szaflary, en liten ort uppe i bergen söder om Krakow. De skulle få lära sig lite svenska och få en introduktion i konsten att arbeta i Sverige. Adecco betalar ingen lön under kursen och resorna till Karpaterna fick de stå för själva. Själva kursen samt mat och husrum är gratis. ▀

”Vi vill ju inte försämra för dem som varit här länge.”

BOGDAN GIELCZOWSKI

De Adeccoanställda snickarna monterar knektar till broformen där Partihallsförbindelsen ska leda trafik bort från Göteborgs centrum.

På Adeccos camp utbildas arbetskraft till Norge, Sverige och Danmark.

► Dagen före kursavslutningen på Adeccos Nordic Camp, i början av april, träffar Byggnadsarbetaren Bogdan och Kamil för första gången. Bogdan berättar att han varit med på ett NCC-bygge i Göteborg, uttyrd dit av Rimec.

– Vi tjänade 140 kronor per timme och hade fritt boende. Alla svenskar var hjälpsamma, det var bara positivt, säger han, full av förväntan.

DE 16 KURSKAMRATERNA sitter runt ett u-format bord i en skolsal inrymd i ljusgrå baracker. Adeccos svenske chef för affärsområde Construction, Mats Brännström, är på besök. Han ger en sista information om de jobb som väntar på formsnickarna i Göteborg.

– Det här är ett viktigt ord, säger en av snickarna och håller upp en lapp där det står ”pengar”.

– Ni får 130 kronor per timme i lön det första halv-

året, sedan fem kronor till. Lönen betalas ut månadsvis, den första lönen kommer månaden efter det att ni börjat arbeta, berättar Mats Brännström och låter sedan läraren översätta till polska.

Frågorna haglar. Det handlar om övertidsregler (ett besviket mummel hörs över de strikta reglerna), semester (27 dagar med ersättning först 2010), hur mycket pengar man behöver ha med sig (3 000 kronor minst), om de blir mötta vid flyget (ja) och om boende (enkelrum, troligen i vandrarhem mot löneavdrag på 3 100 kronor).

Adeccochefen säger också att han vill att de går med i facket. Och, framför allt, att de blivit utvalda eftersom de har kompetens som inte finns i Sverige. Det där sista har Adecco betonat under hela urvalsprocessen. Bogdan konstaterar stolt att ”vi är de bästa”.

På plats i Göteborg några veckor senare har han

Adeccocampens rektor, Emil Zaremba, visar var ett av Adeccos 43 kontor i Polen ligger.

Utsikt över Partihallsförbindelsen från Bogdans och Kamils arbetsplats.

börjat tvivla. Inte på sin förmåga att utföra jobbet, där känner han sig säker. Men stoltheten över att tillhöra en utvald grupp som har kompetens som inte finns i Sverige har fått sig en knäck.

– De sa att vi fick jobbet för att vi är bäst. Nu har vi fått reda på att vi får lägre lön än vad våra arbetskamrater på Adecco fått på andra jobb, säger han, medan han väntar på att kycklingen ska puttra klart.

KAMIL SOM KUNDE SKICKA hem 25 000 kronor per månad när han jobbade på Island, konstaterar att det bara blir drygt hälften av den summan kvar när skatt och boende dragits från den svenska lönen.

På mötet med Byggnads har deras arbetskamrater som varit på plats lite längre berättat att Skanskas anläggare, på samma bygge men på andra sidan Säveån, har högre lön för samma jobb. Conny Johansson, löne-

Affärsområdeschef Mats Brännström, Adecco.

”Detta är inte lönedumpning”

Nej, 130 kronor per timme för att bygga broform av lösvirke eller för armering och betonggjutning av brokonstruktioner är inte lönedumpning. Det anser Mats Brännström, affärsområdeschef för Construction på Adecco i Sverige.

– Enligt bemanningsavtalet ska inhyrd personal få samma lön som de anställda på den arbetsplats man är uthyrd till. Här finns det inga Skanskaanställda på den del av Partihallsförbindelsen där vår personal arbetar. Och då är det den personliga lönen som gäller, säger han.

Resonemanget bygger på att projektet Partihallsförbindelsen ses som flera separata arbetsplatser.

Byggtolvans mättningsföreståndare, Conny Johansson, håller inte med om Adeccos resonemang. Och även om det skulle vara så menar han att de Adeccoanställda enligt bemanningsavtalet har rätt till genomsnittslönen på Skanska Anläggning i Göteborg, cirka 155 kronor per timme.

MATS BRÄNNSTRÖM FÖRSTÅR att sänkt lön, som en del av de Adeccoanställda drabbats av, kan leda till missnöje.

– Men det här är vår tolkning av vad som är avtalsenlig lön. Och vi har inte fått någon förhandlingsframställan från Byggnads än, säger han.

Kritiken i övrigt från de anställda, bland annat av boendet, arbetsmiljön och formerna för ledighet, tillbakavisar han konsekvent. Han pekar i stället på allt Adecco gör för de anställda, så som språkundervisning och sociala insatser.

Conny Johansson säger att Byggnads nu undersöker om det finns substans i kritiken. ●

Bogdan Gielczowski har arbetat i Göteborg tidigare. Då uthyr till NCC av bemanningsföretaget Rimec.

Kamil Paltian tjänade dubbelt så mycket på Island, jämfört med den lön han får av Adecco i Göteborg.

BYGGNADSRARBETARE I POLEN

GENOMSNIITSLÖN:

■ 40 kronor per timme.

ARBETSTID:

■ 40 timmar per vecka i lag men normal veckoarbetstid är upp mot 50 timmar.

ANTAL DÖDSOLYCKOR

PER 100 000 ANSTÄLLDA:

■ 14,5 (2008 förolyckades 122 byggnadsarbetare på jobbet enligt officiell statistik).

ANDEL MEDLEMMAR I BYGGFACKEN:

■ Två byggfack, Budowlany och Solidaritet, organiserar enligt egna uppgifter cirka 30 procent av cirka en miljon anställda i byggbranschen.

FAKETS INFLYTANDE:

■ Facken har en svag ställning, avtal saknas i branschen, en statlig arbetsinspektion övervakar att minimilagstiftningen följs.

ARBETSLÖSHET 2008:

■ 9,8 procent.

”Hur mycket är en polsk arbetare värd jämfört med en svensk?”

POLSK ADECCOANSTÄLLD

ansvarig på Byggnads i Göteborg, bekräftade det genom att konstatera att medelförtjänsten på Skanska Anläggning i Göteborg är drygt 155 kronor i timmen. Alltså 25 kronor mer. Och de har fått höra att Adecco uppmanar sina anställda att ta obetald tjänstledighet när de inte är uthyrda. Byggnads ombudsman konstaterar torrt att de ska vägra skriva på sådana papper.

– Företaget är skyldigt att hålla er med arbete och att betala lön, säger Conny Johansson.

Känslan av att vara mindre värd än svenskarna är påtaglig runt matborden i baracken på Waterlogatan där de Adeccoanställda samlats. Exempel radas upp; de får sämre ställningsmaterial, de får inte ta ut kompensation i ledighet efter övertid enligt byggavtalets regler och de har bara tillgång till otillåtna vita engångsströppar när de ska lyfta armeringsjärn med kranen. När de ifrågasätter något får de oftast svaret att det är en överenskommelse med facket.

Alla små och stora saker tillsammans, men kanske mest lönen ändå, bidrar till att de känner sig nedvärderade.

– Så hur mycket är en polsk byggnadsarbetare värd jämfört med en svensk? frågar en av dem.

Conny Johansson svarar ”exakt lika mycket”. Följdfrågan blir förstås hur mycket det är. Conny svarar att det är svårt att säga exakt, det beror på vad lönen för de anställda på projektet är. Men det är mer än 130 kronor.

Bogdan och Kamil ångrar ändå inte att de nappade på chansen som dök upp på dataskärmarna i början av året. Inte än.

– Nej, jag känner mig inte lurad direkt, säger Bogdan.

– Lönen och hyran är som de sa i Szaflary. Men de överdrev det där med att vi behövs. Och vi måste nog se till att få en lön som är i nivå med den som andra brobyggare i Sverige har. ●

– Hur är ditt skyddsnät?

Visste du att du med Byggnads inkomstförsäkring kan få ut cirka 80 procent av din inkomst vid arbetslöshet? Läs mer i foldern "Byggnads inkomstförsäkring" som du får med Byggnadsarbetaren, eller på www.byggnads.se

Till dig som sparar i AMF.

(Och som undrar hur det kunde bli så här.)

Jag förstår om den senaste tidens händelser runt AMF – med bland annat före detta VD:s pensionsavtal och flytt av pensionspengar – har påverkat ditt förtroende för oss. Jag förstår om du är förbannad.

För det var precis vad jag själv blev när jag fått veta vad som hänt. För mig (och för alla andra som arbetar på AMF) måste ledningen för ett bolag som har uppdraget att förvalta pensioner alltid sätta spararnas intressen främst.

Jag valde att bli VD för AMF i vintras för att det är ett mycket välskött bolag med sunda värderingar. Det är det fortfarande. Du kan känna dig trygg i att det som skett är isolerade händelser som på intet sätt speglar det egentliga AMF. Jag lovar att göra allt jag kan för att vinna tillbaka det förtroende som det här företaget, och de som jobbar här, förtjänar.

För mitt i alltihopa finns det mycket som talar för AMF:

- Vi har den bästa ekonomin av alla jämförbara pensionsbolag. Det ger oss större rörelsefrihet och borgar för att du ska få en så bra pension som möjligt.

- Vi har fått pengarna att växa mest av alla de senaste 15 åren. Att investeringarna fungerar långsiktigt är A och O när man arbetar med pensioner.
- Vi har de lägsta kostnaderna i branschen. Vilket inte är minst viktigt eftersom det är dina pengar vi tar hand om.

Jag och mina medarbetare kommer att fortsätta jobba hårt för det som är viktigast för oss; att du får bästa möjliga avkastning till lägsta möjliga kostnad.

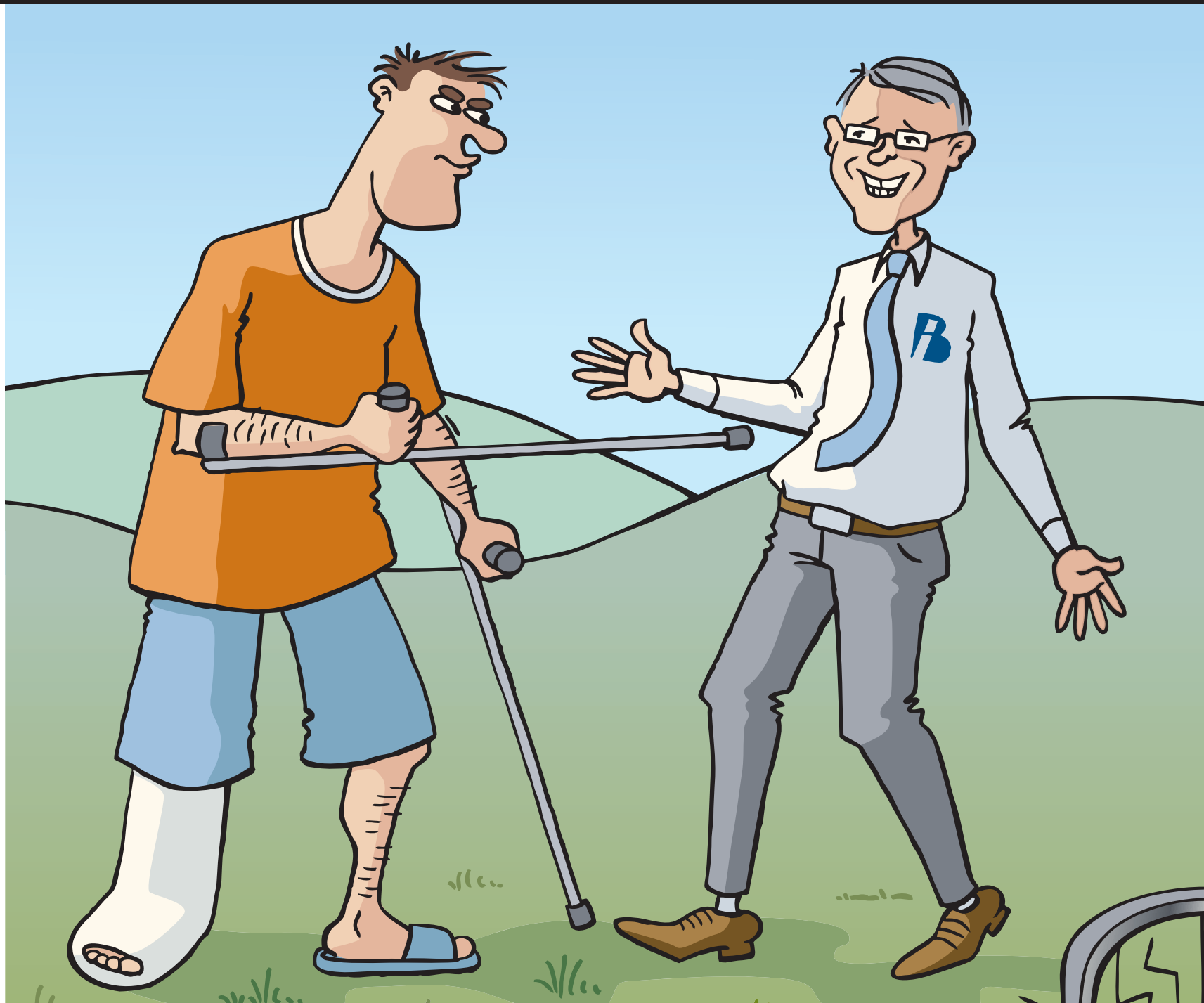
Tack för att du tog dig tid att läsa det här.

Ingrid Bonde
VD, AMF

Har du några frågor eller funderingar är du välkommen att höra av dig till mig på bonde@amf.se. Jag lovar att svara så fort jag hinner. Läs förresten gärna om våra etiska riktlinjer på amf.se

SKADAT AVTAL

En ny fajt har inletts mellan Sveriges Byggindustrier och Byggnads. Det handlar om grupp försäkringen som ger dig bra skydd vid olyckor på fritiden. Det 40 år gamla avtalet är nu uppsagt av byggarbetsgivarna. Här berättar vi om bakgrunden och vad grupp försäkringen innehåller. **TEXT:** KATARINA CONNHEIM **ILLUSTRATION:** MARIE KASSMAN

"Det är en bra försäkring vid oförutsedda händelser."

MAGNUS FURBRING, BYGGNADS

1969 TECKNADES ett avtal om finansieringen av liv- och olycksfallsförsäkring mellan det som då var Sveriges Byggindustrier (BI) och Byggnads. Avtalet tecknades för dem som var verksamma inom byggnads- och anläggningsavtalet på BI:s område, både för organiserade och oorganiserade arbetare. Försäkringen skyddar även pensionärer, sjuka och arbetslösa. Överenskommelsen las också till grund för avtal som slöts mellan Byggnads och med arbetsgivare inom vvs, plåt, maskinförare och glas.

– Själva grupp-försäkringen omfattar samtliga medlemsgrupper inom Byggnads och oorganiserade arbetare, säger Clas Nykvist, economichef på Byggnads.

I korthet innebar överenskommelsen att byggnadsarbetare avstod åtta öre för varje arbetad timme till en semesterkassa. Summan av alla pengar avsattes till en olycks- och livförsäkring.

Sedan 1995 betalar arbetsgivarna 0,4 procent av lönen till Fora som sedan för över pengarna via Sveriges Byggindustrier till Byggnads.

Men i slutet av april sa byggarbetsgivarna upp grupp-försäkringen. Enligt Bo Antoni, vd, på Sveriges Byggindustrier har förutsättningarna ändrats sedan 1969.

– Det är hopplöst att leva med ett avtal som har 40 år på nacken. Det har hänt en massa saker sedan dess. Vi lever längre och dödsolyckorna har gått ned.

Bo Antoni anser också att grupp-försäkringen överlappar andra kollektivavtalsförsäkringar och medlemsförsäkringar.

– Om man bryter benet och har tre försäkringar för sjukhusvård får man bara ersättning en gång.

ATT ARBETSGIVARNA säger upp avtalet om grupp-försäkringen har gjort stämningen infekterad mellan Byggnads och Sveriges Byggindustrier.

– Vi ogillar det skarpt. Man kan ifrågasätta varför arbetsgivarna säger upp den tre veckor efter att vi har skrivit på ett bygg- och anläggningsavtal. Det är ett märkligt agerande, säger Torbjörn Johansson, chef för enheten för löne- och anställningsvillkor på Byggnads.

Varför säger arbetsgivarna upp försäkringen?

– Ursprungligen gjorde arbetsgivarna det för att de trodde att de skulle spara pengar. Men enligt överenskommelsen från 1969, så ska semesterersättningen gå tillbaka till byggnadsarbetarna om avtalet upphör. Då måste arbetsgivarna också betala sociala avgifter, vilket ökar kostnaderna med kanske 50 procent. Så det blir dyrare att säga upp den än att ha den kvar. I spartider är det ett mycket allvarligt agerande från arbetsgivarorganisationen, säger Torbjörn Johansson.

BYGGNADS HAR i dag ett avtal med försäkringsbolaget Folksam om grupp-försäkringen. Den består av tre delar; medlemsolycksfall-fritid, grupplivförsäkring och kompletteringsförsäkring till TGL (tjänstegrupplivförsäkring).

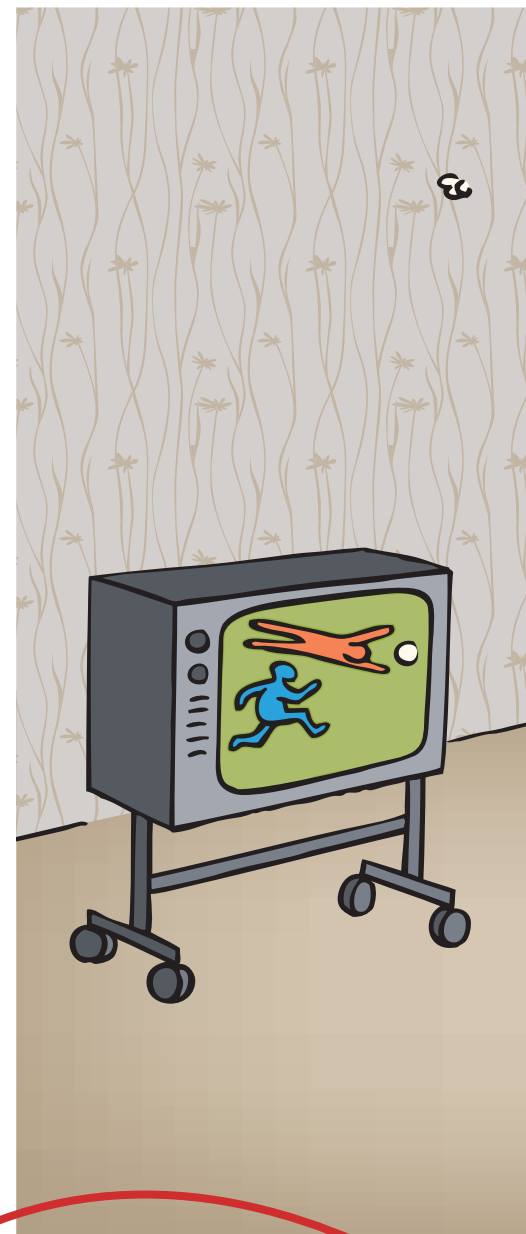
Medlemsolycksfall-fritid är den största delen i försäkringen. Genom den kan du få ersättning för bland annat läkarvård och invaliditet om du skulle skada dig på fritiden. Livförsäkringen ger ersättning till efterlevande vid dödsfall.

– Det är en bra försäkring vid oförutsedda händelser. Den ger en viss trygghet om olyckan är framme och du kanske måste ligga på sjukhus, säger Magnus Furbring, försäkringsombudsman på Byggnads.

Förhandlingar har inletts mellan Sveriges Byggindustrier och Byggnads för att få fram en ny försäkringsfinansiering. Senast 1 januari 2010 ska ett nytt avtal vara tecknat. ♦

Slår du ut en tand på fritiden och måste åka akut till tandläkare, kan du få ersättning.

GRUPPFÖRSÄKRINGEN I K

MEDLEMSOLYCKSFALL-FRITID

■ Försäkringen gäller för olycksfall som du råkar ut för på din fritid, exempelvis om du ramlar ner från en stege i hemmet och bryter benet. Några exempel på ersättningar som du kan få:

Olycksfallsersättning

Olycksfall som medför läkarvård ersätts med 1 000 kronor.

Fortsatt läkarvård

Om skadan efter tolv månader medför kostnader för fortsatt läkarvård kan du få ersättning med upp till 1 000 kronor per år i ytterligare fyra år.

I KORTHET 2009 ■ MEDLEMSOLYCKSFALL-FRITID ■ GRUPPLIVFÖRSÄKRING ■ KOMPLETTERINGSFÖRSÄKRING

Tandskador

Om du vid ett olycksfall slår ut en tand, som medför akut besök hos tandläkare, ersätts den första behandlingen. Innan behandlingen påbörjas ska kostnaden för fortsatt behandling först godkännas av Folksam.

Medicinsk invaliditet

Ersätts i relation till ålder och invaliditetsgrad, maximalt två miljoner kronor. Ersättning kan lämnas för klart vanprydande ärr, för glasögon/linser vid bestående ögonskada samt för anskaffning av handikappfordon.

Krisbehandling

Vid överfall, rån, hot eller våldtäkt som polisanmälts kan du utöver ersättning för korttidsterapi få en ideell engångsersättning med 4 000 kronor.

GRUPPLIVFÖRSÄKRING

■ Omfattar både dig själv och dina barn, samt i vissa fall din livspartner (medförsäkrad) och hennes/hans barn.

Gruppliv – medlem

(Medlem till och med 65 år)
För medlem som avlider före eller

till och med det kalenderår hon/han fyller 65 år betalar försäkringen ett dödsfallskapital om ett halvt prisbasbelopp på 21 400 kronor till den avlidnes dödsbo.

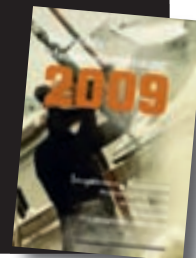
Barngruppliv

(Medlems barn t o m 18 år)
För barn som avlider och varit stadigvarande bosatt inom Norden betalar försäkringen ett dödsfallskapital på ett halvt (0,5) prisbasbelopp, 21 400 kronor, till medlemmen.

KOMPLETTERINGSFÖRSÄKRING TGL:

■ Inträder om du inte omfattas av AFA:s tjänstegrupplivförsäkring TGL eller motsvarande. Inträder exempelvis om du är arbetslös i mer än två år. Riktas sig till efterlevande, maka eller make och barn.

FOTNOT: Denna lista är inte fullständig och det finns fler exempel på ersättningar i broschyren Byggnads Medlemsförsäkringar 2009.

Nordisk bjässe i framkant

Svenskar och finländare har hittat en egen nisch. Maskiner som gräver snygga diken där andra gräver med spade. På maskinmässan Intermat i Paris var det bjässarna som dominerade.

På de internationella byggmaskinmässorna råder en kamp mellan jättar. Dels när det gäller utställningsyta och antalet besökare, dels genom att visa de största bygg- och anläggningsmaskinerna på marknaden.

En av de största mässorna är Intermat i Paris som genomfördes i april. Mässan hade 1 470 utställare och cirka 185 000 besökare.

Intermat är näst störst i Europa. Störst är tyska Bauma i München som är mer än dubbelt så stor mått i antalet utställare och besökare.

Båda mässorna hålls vart tredje år, nästa Bauma i april 2010.

INTERMAT ÄR EN riktig godisbutik för maskinförare och anläggare. Utbudet var enormt. Här fanns fler maskinhytter än någon hinner provsitta, fler motordrivna dikesgrävare, minidumprar, kranar samt världens största däck – fyra meter i diameter.

Som jämförelse brukar de svenska byggmaskinmässorna i Göteborg ha mellan 10 000 och 20 000 besökare beroende på konjunkturläget. Där hittar vi verktyg, arbetskläder och skyddsutrustning. Sånt fanns inte mycket av på Intermat, här handlade det främst om tunga maskiner, inte minst kinesiska märken som till exempel Sany och Cheng Gong.

Kineserna, som hade över 100 utställare, tar över, konstaterade erfarna svenska mässbesökare. Maskinerna är cirka 20-30 procent billigare än de

KENNETH PETTERSON

Finländska Nox gav en uppvisning i nordisk grävteknik på maskinmässan Intermat i Paris. Den vridbara skopan ersätter anläggningsarbetare med hacka och spade – fortfarande vanligt på kontinenten.

ett av de största mässorna är Intermat i Paris som genomfördes i april. Mässan hade 1 470 utställare och cirka 185 000 besökare.

etablerade märkena Caterpillar, Hitachi, Volvo med flera. Däremot var det glest med svenska utställare, bara 14 stycken. En av dem var svenska Engcon som tillsammans med finländska Nox visade tiltrotatorer – nordisk teknik för vridbara grävskopor.

Tiltrotatorn (även kallad Rototilt) är en svensk uppfinning som nu finns i flera fabriker (bland annat Engcon, Oilquick, Steelwrist och finländska Nox).

I DAG UTRUSTAS NÄSTAN alla grävmaskiner och traktorgrävare i Skandinavien med tiltrotator som gör

Svenska Engcons tiltrotator, här bland Volvos bjässar på mässan.

det möjligt att vrida skopan som en handled. Skopan snurras 360 grader och vinklas cirka 40 grader framåt och bakåt. På så sätt är det möjligt att gräva runt till exempel en cementbrunn eller sluttande dikeskanter.

Sånt som utanför Norden i stor utsträckning fortfarande görs med spade och hacka.

Hittills har marknaden utanför Norden varit nästan obefintlig. Det försöker svenska Engcon och finländska Nox ändra på genom att visa upp sig inför internationell publik.

KENNETH PETTERSON

PETTERSONS PRYLAR

Tipsa mig!

08-728 49 70

k.p@byggnadsarbetaren.se

Grejer&grepp på nätet:

www.byggnadsarbetaren.se

VEDKLYV I JÄTTEFORMAT

■ Från Slovakien kommer denna vedklyv i storformat. Monteras på till exempel en hjullastare eller en hydraulisk kran. Klyver stockar med upp till 800 millimeters diameter och upp till en meters längd.

SKONSAMMARE SPETT

■ Ett av få handverktyg på mässan. Järnspeppet Slidehammer från Australien har rörlig slid som gör att man aldrig behöver lyfta det från marken. Används vid brytning av betong, klinker, asfalt etc. Skonsammare för kroppen och uppges vara upp till tio gånger effektivare än ett traditionellt spett.

Får du energin att räcka till? Ja!

Nya krav på energihushållning

Framtidens krav på energihushållning innebär att vi måste bygga hus som är välisolerade, lufttäta och fuktsäkra. När huset får en lufttät klimatskärm kan vi hålla den kalla vinden ute. Isoleringen får en chans att hålla värmen.

Då räcker energin.

Lufttätt med Isover. Det nya sättet att bygga.

Vårt unika produktprogram underlättar monteringsarbetet och ger lufttät kvalitet som håller i längden.

Isover Vario system:

Isover Vario KM Duplex UV	Patenterad ångbroms
Isover Vario Stos	Luft- och ångtäta genomföringar
Isover Vario TightTec	Patentsökt hörntätning
Isover Vario Syllisolering	Luft- och kapillärbrytande tätning
Isover Plastfolie	Åldringsbeständig polyetenfolie
MultiTape, Tätningsband, Butylband, Fogmassa	

Alla produktfakta du behöver finner du på www.isover.se.

www.isover.se

ISOVER

Ett varumärke från Saint-Gobain

Missade du Sweden Rock Festival i år? Lugn. Det finns hur många hårdrocksfestivaler som helst att besöka, om du är beredd att resa ut i Europa.

TEXT: JOHAN SJÖHOLM GRAFIK: KARIN DERLAND och PETER ÖNNESTAM

Europa rockar

SKIPPA BADBYXORNA OCH FIRA SEMESTERN I NITAR OCH SPANDEX

HÅRDROCKEN DOG 1991. Eller åtminstone föll den i djup koma. 1991 var året som Nirvana släppte plattan "Nevermind" med monsterhitten "Smells Like Teen Spirit." Grungen spred sig som en flannelskjorteklädd farsot över världen och plötsligt var spandexbrallor, pudelpersistent, nitar och alla andra metal-attribut ungefär lika populärt som regn på midsommarafton.

Men i slutet av 90-talet började liket röra på sig igen. Många av 1970- och -80-talens hårdrocksbjässar återförenades i sina originalsättningar. Kiss och Black Sabbath var de två mest uppmärksammade. Men även medlemmar i Iron Maiden, Mötley Crüe och en hel massa andra rockfarbröder skrotade misslyckade soloprojekt, slöt fred och började spela ihop igen.

Och med denna trend växte också de renodlade hårdrocksfestivalerna fram i Europa. Koncepten var ofta likartade. 70- och 80-talslegender fungerade som dragplåster för numera köpstarka män med jobb och familj som letade upp gamla nitarmband och drog på festival för att återuppleva ungdomen. Nystartade band spelade under eftermiddagar och tidig kväll. Ofta låg skådeplatsen för sammankomsterna långt ute i obygden.

NUMERA HAR SÅ GOTT som alla europeiska länder sin egen hårdrocksfestival. Tyskland är marknadsledande med flera jättearrangemang. Störst är Wacken Open Air nära Hamburg, som lockar 80 000 besökare. I Sverige har vi Sweden Rock som precis gått av stapeln.

Förutom att fungera som pensionsförsäkring åt Alice Cooper och Ozzy Osbourne, ger festivalerna möjlighet för band som är mer eller mindre okända i sina hemländer, att spela utomlands för en tusenhövdad publik.

Ronny Milianowicz är trummis i Saint Deamon från Örebro. I svensk radio har bandet spelats en handfull gånger. Det hindrar inte att bandet gästade festivaler i både England och USA. Länder som i princip bara Europe fick besöka på 1980-talet.

– Festivalerna är ju det som gör att vi över huvud taget kan gå runt ekonomiskt. Vi är inte tillräckligt

3 RONNY MILIANOWICZ MÅSTEN PÅ METALFESTIVALEN

RONNYS METALFESTIVALDRINK
■ Recept: En liter vatten, en matsked salt och en matsked socker. Du behöver saltet för att orka dricka öl resten av kvällen.

BERGSPRÄNGARE
■ Du får ha den på hela natten så att grannarna inte kan sova. Det hör till kulturen. Just på festivaler får man göra vad man vill.

KYLSKÅP
■ Om du inte känner för att dricka halvljumen öl hela kvällen tar du med ett kylskåp som du kopplar till cigaretttändaren i bilen.

stora för att sälja ut riktigt stora spelställen. Om vi hyr en klubb i Örebro kommer det 120 personer, det mesta jag spelat för på en festival är 8 000, säger Ronny Milianowicz, trummis i Saint Deamon.

I FJOL SPELADE Saint Deamon ihop med 80-talsgiganterna Helloween på Bloodstock i England. I september spelar de på Prog power i Danmark tillsammans med de danska metallegenderna Pretty Maids. Genom åren har Ronny lagt märke till att många av besökarna dyker upp på flera festivaler samma sommar.

– Man känner ju igen många ansikten. Det finns så oerhört mycket festivaler nu så folk kan göra en hel festivalsommar i stället för att åka på vanlig campingsemester.

Bloodstock Open Air

Derby, England, 14–16 augusti

■ Tredagarsfestival som blandar nostalgiband från 80-talet med dagens stora namn.

STJÄRNOR: Saxon (bilden), Kreator.

SVENSKA BAND: Europe, Candlemass med flera.

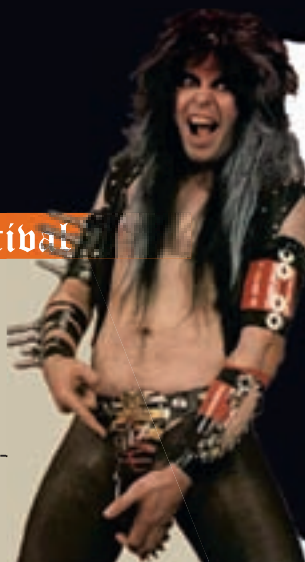
Norway Rock Festival

Kvinesdal, Norge, 9–12 juli

■ Fyrdagarsfestival som tidigare hette Kvinesdal rock festival och som väldigt mycket liknar vår egen Sweden Rock, med många nostalgiband.

STJÄRNOR: Wasp (bilden), Nightwish, UDO.

SVENSKA BAND: Backyard Babies, In Flames med flera.

West Coast Riot

Göteborg, Sverige, 25 juni

■ Endagsfestival med det hårdaste och punkigaste Sverige kan erbjuda.

STJÄRNOR: Social Distortion, Sick of it all.

SVENSKA BAND: Raised Fist, the Knockouts med flera.

Wacken Open Air

Wacken, Tyskland 30 juli–1 aug

■ Europas största hårdrocks-festival med över 80 000 besökare varje år.

STJÄRNOR: Motörhead, Heaven and Hell.

SVENSKA BAND: In Flames, Bai Bang med flera.

ProgPower Scandinavia

Köpenhamn, Danmark, 25–26 september

■ Avsluta sommaren med dansk metal i Köpenhamn.

STJÄRNOR: Pretty Maids (bilden).

SVENSKA BAND: Saint Deamon, Candlemass.

Metal Camp

Tolmin, Slovenien, 3–7 juli

■ Betydligt mindre nostalgi än på de flesta festivaler. Här är det 2000-tal som dominerar och det är mer dist än melodier.

STJÄRNOR: Nightwish (bilden), Kreator, Testament.

SVENSKA BAND: Sonic Syndicate.

Gods of Metal

Monza, Italien, 27–28 juni

■ En klassiker som hållits sedan 1997 och som ofta lockar de riktigt stora banden från förr.

STJÄRNOR: Heaven and Hell, Queensryche och Mötley Crüe.

SVENSKA BAND: Backyard Babies.

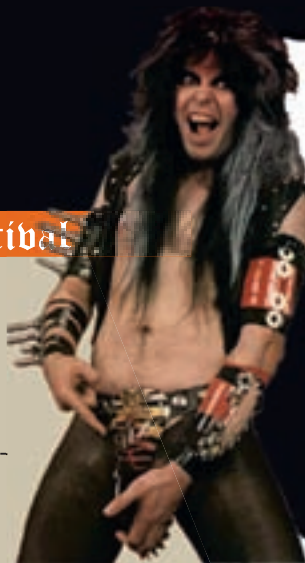
Norway Rock Festival

Kvinesdal, Norge, 9–12 juli

■ Fyrdagarsfestival som tidigare hette Kvinesdal rock festival och som väldigt mycket liknar vår egen Sweden Rock, med många nostalgiband.

STJÄRNOR: Wasp (bilden), Nightwish, UDO.

SVENSKA BAND: Backyard Babies, In Flames med flera.

West Coast Riot

Göteborg, Sverige, 25 juni

■ Endagsfestival med det hårdaste och punkigaste Sverige kan erbjuda.

STJÄRNOR: Social Distortion, Sick of it all.

SVENSKA BAND: Raised Fist, the Knockouts med flera.

Wacken Open Air

Wacken, Tyskland 30 juli–1 aug

■ Europas största hårdrocks-festival med över 80 000 besökare varje år.

STJÄRNOR: Motörhead, Heaven and Hell.

SVENSKA BAND: In Flames, Bai Bang med flera.

ProgPower Scandinavia

Köpenhamn, Danmark, 25–26 september

■ Avsluta sommaren med dansk metal i Köpenhamn.

STJÄRNOR: Pretty Maids (bilden).

SVENSKA BAND: Saint Deamon, Candlemass.

Metal Camp

Tolmin, Slovenien, 3–7 juli

■ Betydligt mindre nostalgi än på de flesta festivaler. Här är det 2000-tal som dominerar och det är mer dist än melodier.

STJÄRNOR: Nightwish (bilden), Kreator, Testament.

SVENSKA BAND: Sonic Syndicate.

Gods of Metal

Monza, Italien, 27–28 juni

■ En klassiker som hållits sedan 1997 och som ofta lockar de riktigt stora banden från förr.

STJÄRNOR: Heaven and Hell, Queensryche och Mötley Crüe.

SVENSKA BAND: Backyard Babies.

PETER KNUTSON

Anders Roslund och Börge Hellström har skrivit ännu en bok om Ewert Gräns.

Moralen i centrum skapar spänning

Tre sekunder

ROSLUND OCH HELLSTRÖM

THRILLER Polisen har aldrig lyckats knäcka en brottsorganisation redan vid etableringsstadiet. Men nu ska det ske. I årtatal har en infiltratör, förre småtjuven Paula, kartlagt en polsk amfetaminmaffia vid namn Wojtek. Paula placeras nu på ett av landets mest ökända fångelser för att hindra Wojteks planer på att ta över droghandelns bland fångarna. Men något går åt helvete, Paulas identitet röjs och en desperat kamp på liv och död börjar. Innanför murarna.

Tre sekunder är den femte boken

där läsaren får följa kommissarie Ewert Gräns arbete. Storyn är så långt från pusseldeckare det går att komma. Vem som eventuellt mördat vem är inte det intressanta. Det vet läsaren redan efter första kapitlet, utan att spänningen för den skull går förlorad. I stället står moraliska frågor i centrum. Vem är kriminell och vem försvarar lagen? Hur långt får man gå för att hindra brott? Vem har rätt att ge order om en annan människas död?

Att alltihop bäddas in i riktigt svettig action gör inte saken sämre. 590 sidor går som ett huj. **JOHAN SJÖHOLM**

SAGT & HÖRT

Här finns bilder som är det vidrigaste jag sett på bioduk men också ett knippe fantastiska scener som kommer att stanna med mig länge.

NILS KARLÉN, MOVIEZINE, OM ANTICHRIST

Måttet på spänning i en bok brukar ibland anges som "jag kunde inte lägga ifrån mig den, när jag väl börjat läsa". Det stämmer inte på den här. Den går ett steg till.

JAJA WESTBERG, VÄSTERBOTTENS FOLKBLAD, OM TRE SEKUNDER

Det är sådant som gör David Ericsson till en personlig röst i den samtida svenska prosan. Han ger det vardagliga slitet en säregen lyster, men utan att det förtär skärpan i den kritiska genomlysningen.

SVENSKA DAGBLADET

FILMER

ZENTROPA

Antichrist

LARS VON TRIER

Lars von Triers senaste film "Antichrist" fick både burop och jubel då den visades på filmfestivalen i Cannes nyligen. Filmen handlar om ett par som förlorar sitt barn i en tragisk olycka. Modern bryter ihop och fadern, som är psykolog, distanserar sig själv från händelsen genom att behandla sin fru som patient. Men behandlingen, som börjar bra, blottar allt eftersom en galenskap och slutligen en vild ondska.

Antichrist både skrämmer och får en att känna efter vad som finns i ens allra mörkaste vrår. **PL**

BÖCKER

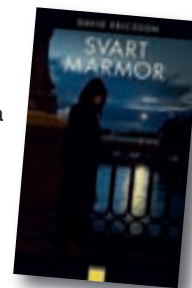
Svart marmor

DAVID ERICSSON

Jack kör långtradare genom Europa. Hemma i Stockholm finns sambon Sanna men också den betydligt yngre Lea, som Jack tidigare haft ett förhållande med. Men Lea lever nu ett helt annat liv, där hon träffar män från slutna ordenssällskap. Tillsammans börjar Jack och Lea avslöja ordenssällskapets hemligheter.

Efter en lite trög inledning kommer boken i gång och väcker intressanta frågeställningar om sex och makt. **KC**

FREDAGSKÄK

MED RUNE KALF-HANSEN

Kyckling med gröna ärtor och oliver

INGREDIENSER (4 pers):

- 2 stora urbanade kycklinglår (600 g), delade i 2 delar. Ekologiska kycklingar är stora, två lårfiléer räcker.
- 1 l gröna ärtor ■ 2 dl oliver med kärnor ■ 2 msk kapris ■ 4 timjankvistar ■ 50 g smör ■ salt och peppar ■ lite fuktigt steksnöre

GÖR SÅ HÄR:

- 1 Krydda insidan av kycklingbitarna med salt och peppar. Lägg en timjankvist på varje kycklingbit. Fukta steksnöret så att det inte tar eld. Knyt ihop bitarna med steksnöret. Salta och peppra på utsidan. Grilla kycklingen. Den kan stekas i stekpanna men

- även i ugnen. Räkna med cirka 20 minuter.
- 2 Koka upp saltat vatten. Lägg i ärtorna och koka dem 2 minuter. Slå av vatten och tillsätt oliver, kapris, smör, salt och peppar. Servera ärtorna med kycklingen.

RUNE KALF-HANSEN är kocken som gjort till sin specialitet att laga mat efter vad årstiderna erbjuder. Nu i juni kommer hans bok "Kalf-Hansens ekologiska kök". Det här receptet är hämtat från den boken.

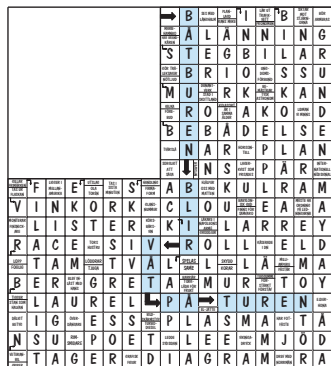

TÄLIG UTEMÖBEL	ÄR DET FLÖDE I GAMMAL MÄCK	STÅ PÅ RAD	STRÅLE FRÅN SPENE	GOTT-GÖRELSEN HAR BARN	GAMMALT BETYG FRIMODIG				
FÖRSTÄRKER					FÖRTRÖSTA PÅ				
FLYTT-FÄGEL EDGAR ALLAN				VANLIG ÅSYN					
		RIKTNING BRUKAR INTE SKALLIG		PRO-NOMEN VÄNDEL-MOD					
MÄNGEN I STACKEN	LIGA I VÄST ÄR BRA PÅ HANDE			SPELDEL NÄSTE					
AVLOPPS-DRA-NING			VOLVO VISST		LAG I NORSKA LIGAN				
				ÖGRUPP VÄRD-AVDELNING	GUILLLOU-FIGUR				
	RÄTVINKEL SIMMANDE DÄGGDJUR	KAN SES I SVART	SKYDD-S-ANDE	ÖVER-SPÄND	PIGGAR UPP MOTORN	DET KOMMER SIST	... LO JOHANSSON SNIDER I MASKIN		
		URMODER							
VILAR PÅ STOLAR			STYRS AV UT-BILDNING RN					KÄNDE SIG FÖR	EMBALL-AGE-VIKT
TVÄRBALK VETE-LÄNGD					TIDIG MORGON PILSNER		STARTTAL ENAR LUFTBOLAG		
		DILETTANT SKREV BOLERO				GÖRA UPPMÄRK-SAM FIRMAFORM			
TVÄR-SLÅ		ZOLA-DAM	MEDVERKA ÖMHETS-BEVIS				URNOR NÄS		
KAN MAN RESA HUS-STÖMME MED					KANYL	VISAT SITT MISSNÖJE SPIRA		VANLIG FRÅGA BROOKS	
	ÄR GUL I IDROTT FORDBIL						HEMSK HÄNDELSE ITU		KREDIT
VILL FIRARE HÖRA SPÅR				BÖR PLÄSTRAS OM				BAK-STRÖM	
ARABISKT HÄLSNINGS-ORD				HAND-BOJA				SAKNAR KRAFTER	

VINNARE I BILDKRYSS 5

Britta Andersson, Öckerö, Pia Pantzar, Ingarö, Karl Ryke, Karlskrona, Göte Larsson, Alfta, Tom Svensson, Enskede, K G Kjellström, Eskilstuna, Matts Sjödin, Brunflo, Kerstin Sandström, Nykvarn, Torsten Näsström, Västra Torup, Bo Gustavsson Gladh, Säffle, Rune Arvidsson, Oxie, Karin Lithell Näslund, Lycksele, Håkan Esbjörs, Falun, Elisabeth Dahlkvist, Kamfors, Gertrud Nordström, Skellefteå.

Bildkryss 8

Dragning den 18 augusti. 15 med rätt lösning vinner var sin dubbeltrisslott. Sänd lösningen till Bildkryss 8, Byggnadsarbetaren, Box 196 15, 104 32 Stockholm.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....

INBLICK information från ditt fackförbund

NR 8 REDAKTÖR: HUMLA EINARSDÓTTIR ADRESS: BYGGNADS, 106 32 STOCKHOLM
E-POST HUMLA.EINARSDOTTIR@BYGGNADS.SE TEL: 08-728 48 34 WWW.BYGGNADS.SE

Kunskapsutbyte på konferens för Byggnads kvinnliga nätverk

Det är för sjunde året i rad som den årliga konferensen för kvinnliga medlemmar genomförs. Under tre dagar i slutet av maj träffades 30 tjejer på Rönneberga kursgård för att byta erfarenheter, lyssna på föreläsningar och diskutera fackliga frågor.

Roland Jansson och Ingemar E L Göransson föreläste om samhällsutvecklingen och fackföreningarnas roll och om vikten av att engagera sig politiskt för att påverka.

Politiken är avgörande

– Varenda spik som slås i föregås av politiska beslut, sa Roland Jansson, som uppmanade deltagarna att skaffa sig makt.

– Vill ni ha någon makt så får ni ta den. Tjejer behövs i politiken, men det ska vara "arbetarbrudar". Lita inte på gubbarna utan åk hem och bilda politiska fackklubbar, var Roland Janssons uppmaning.

Svårt att få lärlingsplatser

Disa och Sofia, från Göteborg är också snickarlärlingar. De studerade tillsammans på bygg-

FOTO: ANKI PISTONE

Disa och Sofia är snickarlärlingar från Göteborg.

programmet. Disa jobbade på Peab efter studenten men fick i februari sluta på grund av arbetsbrist. Hon hade då hunnit med 4 500 timmar. Sofia hann aldrig gå ut som lärling då NCC hade lärlingsstopp.

Det är första gången de är på facklig utbildning, men de ska gå en medlemsutbildning i avdelningens regi i Göteborg.

De tycker att utbildningen på byggprogrammet var jättekul.

Bra mötesplats

– Ute på byggena säger många av killarna att det blir en stor skillnad i attityden när det är en tjej med i laget. Det blir en mjukare jargong. Disa och Sofia har känt sig välkomna och har blivit bra behandlade

av sina arbetskamrater.

Susanna från Gävle jobbar som isolerare och har gjort det i tre år. Hon tycker att det är roligt att träffa andra tjejer i branschen och dela erfarenheter med och har varit med på konferensen en gång tidigare.

– Det blir lätt så att man tror att man är ensam tjej annars, avslutar hon.

YRKESBEVIS FÖR PLÅTAVTALEN

Under en övergångsperiod (t o m den 30 juni 2010) kan yrkesbevis nu utfärdas utan att särskilt prov behöver avläggas.

Den sökande ska dock uppfylla nedanstående kriterier samt kunna styrka sina yrkeskunskaper genom särskilt intyg som arbetsgivaren ska fylla i.

Byggnads- och ventilationsplåtslagare ska den 1 januari 2000 ha uppnått 6 800 arbetade timmar och ventilationsmontörer ska ha uppnått 10 000 arbetade timmar vid ansökningsdatumet.

Observera att Byggnads- och ventilationsplåtslagare som har genomgått en av PVYN godkänd utbildning men som inte uppnått 6 800 timmar den 1 januari 2000 ska avlägga slutprov (yrkesexamen).

"Intyg om yrkeskompetens" finns att hämta hos ditt huvudyrkesombud (HYO) på

avdelningen eller på www.pvf.se yrkesutbildning/teoretiskt prov.

Eftersom det finns ett intyg för byggnadsplåtslagare, ett för ventilationsplåtslagare och ett för ventilationsmontör är det viktigt att du väljer rätt intyg. Ifyllt intyg lämnas tillsammans med påskrivet foto till HYO för behandling i Lokala yrkeskommittén (LY).

Efter godkännande skickar LY intyget till Yrkesnämnden (PVYN) som utfärdar yrkesbeviset.

Övriga arbetstagare, exempelvis tidigare så kallade specialarbetare, som inte har en av PVYN godkänd utbildning, kan få avlägga slutprov (yrkesexamen) om bransch- och yrkeserfarenhet kan styrkas med minst 10 000 timmar.

Har du frågor angående yrkesbevisen kan du kontakta ditt huvudyrkesombud.

Byggnads på plats i Almedalen

På flera olika seminarier och i debatter diskuteras arbetsförhållanden på arenabyggen världen över, svartarbete och uthyrning av arbetskraft.

29 juni kl. 14–16 **Hur arbetsmiljön påverkas i kristider**

Ett seminarium med Byggnads och Byggegheferna som gör en djupdykning i såväl chefernas som byggnadsarbetarnas vardag på bygget. Särskilt fokus kommer att riktas på hur finansskrisen påverkar säkerhetsmedvetandet ute i verksamheten.

Forskaren Henrik Björklund menar att brister, således också olyckor och ohälsa, inte uppstår av en slump utan att det bör finnas bakomliggande orsaker till detta. Här i ligger vikten av att se byggprocessen som helhet. Syftet har inte varit att utreda vilka brister som orsakar olyckor och ohälsa, utan att söka en förklaring till varför brister uppstår överhuvudtaget, förklarar Henrik, som presenterar sin rapport i Almedalen. Moderator är Anders Övfergård.

30 juni kl. 9–11 **Därför är finanskrisen fackets fel**

Ett seminarium med 6F. De sex LO-förbunden Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Målarna, SEKO och Transport samverkar.

1 juli kl. 11–12.30 **Schysta villkor – rent spel för alla lag.**

Seminarium om projektet Decent Work inför VM i Sydafrika 2010 och EM 2012 i Polen/Ukraina.

Det ska råda rent spel på plan, men vilka villkor råder för dem som bygger arenorna, flygplatserna, vägarna och hotellen i samband med stora VM- och EM-spel? Byggnads, Elektrikerna och Målarna samarbetar i projektet Decent Work, som ska belysa arbetarnas situation på arenabyggen världen över.

1 juli kl 13-15 **Svartjobbets fiende nr 1 – ID06**

– om gemensamma krafttag mot svartarbete
Seminarium med Byggnads, BI och övriga inom BBIS (Byggbranschen i samverkan) om vad som gjorts från 2005 och framåt gällande ID06, obligatorisk ID- och närvaroredovisning på byggarbetsplatsen.) Skatteverket deltar också och diskuterar kring uthyrning av arbetskraft. Seminariet avslutas med en debatt: "Vad behöver göras och varför går det inte fortare?"

Moderator för seminariet är Pernilla Ström. Hans Tilly, förbundsordförande Byggnads och Bo Antoni, VD Sveriges Byggindustrier, deltar tillsammans med Josefin Brink och en representant för regeringen. Lars Osihn, Skatteverket kommer också att delta.

1 juli kl 16–19 **Byggettans traditionella "Before Speech"**

MÖTEN & SÅNT

SVENSKA BYGGNADSRARBETAREFÖRBUNDET 117 61 STOCKHOLM
BESÖKSADRESS: LILJEHOLMSV. 28–32, STOCKHOLM TEL: 08-728 49 00

Avd 23, Byggnads Norrbottnen

Nygatan 3, Luleå
Tfn 0920-940 80,
fax 0920-948 79
norrbottnen@byggnads.se

Kalixsektionen:

Familjedag ons den 24 juni
kl. 18.00, Risöns bygdegård.
Tema: Metartävling.
Välkommen!

Will du annonsera om möten eller andra aktiviteter?

Mejla: asa.kemkes@byggnads.se

Avd 22, Byggnads Halmstad

Anderbergsringen 104,
Halmstad
Tfn 035-17 41 00,
fax 035-17 41 98
halmstad@byggnads.se

Getingesektionen:

medlemsmöte tis den 16 juni
kl. 18.30 på Getinge Motell.
Varmt välkomna hälsar styrelsen.

Byggmingel!

Byggnads och Byggettan bjuder in dig till byggmingel under Almedalsveckan!

Kom och träffa branschfolk, byggfacket och bostadspolitiker! Vi bjuder på dryck och lättare förtäring.

**Onsdag 1 juli
kl 16.00 - 19.00
S:a Murgatan 49**

Innanför Ringmuren, mellan Österport och Södertorg i Visby.

A-kassan

Ersättning från A-kassan betalas ut den 11, 18 och den 25 juni samt den 2 juli.

Autogiro

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 28 juni.

Du som plåtslagare kan maximera lönen med ny webbtjänst

PVF Plåt & Vent Forum lanserar nu en ny och gratis webbtjänst kallad "Egen mätning". Den innebär att alla byggnadsplåtslagare som är anslutna till semesterkassan kan ta full kontroll över sin ackordslön.

Att plåtslagare som jobbar på ackord tjänar mer, är ingen hemlighet. Men det är först i efterhand som jobben mäts och både arbetsgivare och arbetstagare får fram resultatet. Med nya webbtjänsten Egen mätning kan man titta på jobbets omfattning, material och därmed tidsåtgång i förväg och på så vis planera tiden bättre och inte minst beräkna lönen utifrån olika prestations-scenarion.

Ett sätt att värdera tid

Lars Strömdahl vid Plåt & Vent Forum i Trollhättan har utvecklat tjänsten och han ser många fördelar med ett aktivt användande.

- Vi hoppas att "Egen mätning" kan bli en sporre inför varje nytt jobb och skapa en bättre känsla för effektivitet och värdering av den egna tiden, säger han och tillägger att

"Vi hoppas att 'Egen mätning' kan bli en sporre inför varje nytt jobb."

FOTO: ÅSA RAGNARSSON

Lars Strömdahl vid Plåt & Vent Forum i Trollhättan har utvecklat tjänsten Egen mätning.

medarbetare som får kontroll på sina jobb och på sin tid också blir mer kompetenta.

Klickbar husillustration

Den stora behållningen med tjänsten är att man kan sitta och leka med antal timmar och lönesumman för att se på vilket sätt jobbet kan ge maximal lön. Alla tänkbara objekt och arbetsmoment för en byggnadsplåtslagare finns inlagda i systemet och en klickbar husillustration gör det enkelt att hitta rätt. Du anger objekt och moment samt omfattningen på jobbet och får fram en lönesumma. Därefter kan du även laborera med antal timmar och timlön.

Egen mätning hittar du på www.pvf.se, välj Egen mätning och fyll i samma AnvändarID och lösenord som du har hos semesterkassan. Här finns också en instruktionsmanual att ladda ner.

SISTA ORDET

LÖNESÄNKNINGAR TAR OSS INTE UR LÅGKONJUNKTUREN

SOM ALLA VET och som många av Byggnads medlemmar smärtsamt har fått erfara så är vi inne i en djup lågkonjunktur med låg efterfrågan och hög arbetslöshet. Det finns all anledning för oss inom byggbranschen att med gemensamma krafter få till stånd politiska åtgärder för att förhindra att krisen blir ännu djupare.

Jag har vid många tillfällen hävdad att regeringen omedelbart måste se till att ROT-avdragen också införs för kommersiella fastigheter. Miljonprogramområdena i storstadsregionerna är i stort behov av renovering och vi vet att varje byggnadsarbetare sätter tre andra i arbete. Här har regeringen chansen att få till stånd bättre boendemiljö för de mest utsatta och samtidigt som man genomför en bra arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

NU SKULLE MAN kunna tro att vi i branschen är eniga för att ha en gemensam front mot våra beslutsfattare. Så är det inte. För ett tag sedan var ledande företrädare för Svenskt Näringsliv och några av dess branschorganisationer ute och krävde lönestopp, lönesänkningar och försämring av anställningstryggheten.

Jag är inte överraskad. Så har det varit varenda gång det är lågkonjunktur. Då passar arbetsgivarna på och kräver att löntagarna ska betala för den dåliga konjunkturen. På något konstigt sätt så tror man att bara lönerna sänks och arbetsgivarnas makt ökar så ska konjunkturen vända.

TILLY TYCKER TILL ...

... OM SOMMAREN

Nu är den äntligen här. **Dags för lite ledigt, slappa i solen, ta ett dopp och läsa en bra bok.** Kan det bli bättre?

“Det skulle ha varit mer effektivt om dessa näringslivsdirektörer istället hade riktat krav mot regeringen och krävt politiska åtgärder.”

Bo Antoni har också under lång tid drivit frågan om att det inte ska finnas några rikstäckande kollektivavtal i byggbranschen. Kollektivavtalen ska skrivas på företagsnivå och det skapar naturligtvis en godtycklighet som gynnar arbetsgivarna. Nu återkommer detta igen och har bara ett syfte att flytta makt och inflytande från Byggnads medlemmar till arbetsgivarna.

DET ÄR LIKA FEL NU som det alltid varit. Byggnads medlemmar har ingenting att skämmas för. Att vara byggjobbare är tungt och innebär att du vistas i en arbetsmiljö som många gånger är farlig. Jag tycker att alla de som sliter ute på våra byggen är värda varenda krona som man tjänar in. Jag tänker fortsätta att förhandla fram bra villkor för våra medlemmar.

Jag menar att man också ska se arbetsgivarnas utspel i perspektivet av att vi snart är inne i en ny avtalsrörelse. Det gäller nu att hålla nere förväntningarna på löneökningar och försöka sätta bilden av att löntagarna måste hålla igen.

Men lösningen är självklart en annan. Det handlar om att vi nu har en bristande

efterfrågan på lägenheter och lokaler. Du ökar inte efterfrågan med sänkta löner. Till och med konjunkturinstitutet har varit ute och sagt att de inte tror på lönesänkningar som ett sätt att vända konjunkturen. Istället är det med kompetensutveckling och bra villkor som företagen ska möta en sämre marknad. Detta tillsammans med politiska initiativ för att öka efterfrågan.

DET SKULLE HA varit mer effektivt och framåtsyftande om dessa näringslivsdirektörer istället hade riktat krav mot regeringen och krävt politiska åtgärder som till exempel ROT och energieffektivisering av det äldre fastighetsbeståndet.

Min uppmaning till Bo Antoni och de andra näringslivsdirektörerna är att släppa den nyliberala dagordningen med angrepp på kollektivavtalen och fackföreningarna. Mitt och Byggnads fokus är i alla fall att få igång byggandet och få fler i arbete. Om detta borde vi kunna vara överens.

HANS TILLY
förbundsordförande

TELEFON 08-728 48 10

MOBIL 070-552 67 40

E-POST hans.tilly@byggnads.se

... OM ARBETSLÖSHETEN

Det är alldeles för många som inte har ett arbete att komma tillbaka till efter sommaren. **Det är den viktigaste utmaningen - allas rätt till ett jobb.**

... OM ULF LUNDELL

Sommar innebär också chansen att se **Ulf Lundell på turné**. En chans jag inte kommer att missa.

Posttidning B

Postens returadress

Byggnadsarbetaren
106 32 Stockholm

Adressändring för medlem i Byggnads

Kontakta förbundets
lokala avdelning

Övriga adressändringar

EDB Kundtjänst
171 79 Solna
Tel: 010-588 48 08
Fax: 010-588 78 40
E-post: prenumeration@edb.com

Freedom Finance är ett fristående bolag som samlat flera långgivare och deras olika lån under ett och samma tak. Vi hjälper dig personligen att hitta rätt lån. Efter godkänd kreditprövning har du pengarna i handen efter några dagar.

Privatlån från

4,45%

Bolån från

2,04%

Även om banken
sagt nej!

Teckna tryggt
låneskydd!

Lös dina dyra lån!

Du kan spara tusenlappar!

Privatlån från 4,45%

- Låna upp till 350.000 utan säkerhet
- Lös dyra lån och krediter - spara tusenlappar på sänkt månadskostnad
- Använd pengarna till vad du vill
- Valfri återbetalningstid 1-15 år

Bolån från 2,04%

- Upp till 95% i bottenlån
- Äger du ditt boende - skuldsaldo eller betalningsanmärkning behöver inte vara ett hinder.

Hur mycket kostar det i månaden?

Lånebelopp	6 år	8 år	15 år
50.000:-	828:-	656:-	421:-
100.000:-	1.655:-	1.312:-	841:-
200.000:-	3.310:-	2.624:-	1.683:-
350.000:-	5.793:-	4.591:-	2.944:-

Månadskostnaden i exemplet ovan är beräknad för ett annuitetslån med exempelränta 5,95%. Räntan är individuell och bestäms av dina förutsättningar. Vi hjälper dig som är 18-77 år. Privatlån: Baserat på ex. ränta 5,95% blir den effektiva räntan 6,55% vid 100.000:- och 5 år. Bolån: Effektiv ränta från 2,06%. Årsräntor per 20090525.

Ansök NU!

- Ring oss på 0431-41 55 27
- Internet: www.freedomfinance.se/ba

Uppge kod
215-1

Freedom finance
Helping people from all walks of life

